

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

T. X

MIASTO I GMINA POLANÓW

FUNDACJA „DZIEDZICTWO”

HISTORIA I KULTURA ZIEMI SŁAWIEŃSKIEJ

TOM X

MIASTO I GMINA POLANÓW

Redakcja

WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI
JAN SROKA

SŁAWNO–POLANÓW 2010

ABSTRACT: Rączkowski Włodzimierz, Sroka Jan (eds), *Historia i kultura Ziemi Sławińskiej*, t. X: *Miasto i Gmina Polanów* [History and Culture of the Sławno region, Vol. X: Town and Polanów Community]. Fundacja „Dziedzictwo”, Sławno 2010. Pp. 456, figs 116, colour plates 46. ISBN 978-83-7591-142-8. Polish text with German summaries.

These are studies of aspects of history and culture of the Polanów region [Pomerania, Poland]. The unique landscape has been shaped since the last glaciation. It was also human being who got and impact on changes in landscape. The concept of the palimpsest allows to identify the processes of introducing new and erasing existing elements of landscape. To some extent people got a respect to existing in landscape features (e.g. burial mounds). Today it is difficult to find out the same approach. The fantastic historic tradition and beauty of landscape are under threat. Can we learn anything from the past? The aim of the collection of paper is to bring the history nearer. The knowledge about the past of the region will allow to understand the landscape and protect it as well as create a new social approach to the future.

© Copyright by Włodzimierz Rączkowski, Jan Sroka 2010

© Copyright by Authors

Na okładce: Wiesława Pietrzak, *Złota jesień w Polanowie*, 1977, olej, 61 × 92 cm
(zbiory prywatne)

Tłumaczenia na język niemiecki: *Brygida Jerzewska*

Publikację wydano przy finansowym wsparciu Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Zachodniopomorskiego oraz Urzędu Miasta i Gminy Polanów

Województwo
Zachodniopomorskie

Zachodniopomorskie
Mecenasem Kultury

Redaktor: *Katarzyna Ceglarz*

Łamanie komputerowe: *Eugeniusz Strykowski*

Wydawca/Herausgeber:

Fundacja „Dziedzictwo”, 76-100 Sławno, ul. A. Cieszkowskiego 2

Wydawnictwo „Region”, 81-574 Gdynia, ul. Goska 8

www.region.jerk.pl

ISBN: 978-83-7591-142-8

Druk/Druck: Totem – Inowrocław

Spis treści

WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI (Poznań), JAN SROKA (Sławno), <i>Pamięć w krajobrazie? O tradycji i niefrasobliwości</i>	7
WACŁAW FLOREK (Słupsk), <i>Rzeźba terenu gminy Polanów na tle budowy geologicznej i morfogenezy krajobrazu</i>	19
IGNACY SKRZYPEK (Koszalin), <i>Z pradziejów gminy Polanów</i>	39
ŁUKASZ BANASZEK, WŁODZIMIERZ RĄCZKOWSKI (Poznań), <i>Archeologia w lesie. O identyfikacji stanowisk archeologicznych w gminie Polanów (i nie tylko)</i> . .	117
ARTUR TOTA (Kępiny), <i>Kurhany we wsi Żydowo – ocalony zabytek</i>	133
KRZYSZTOF CHOCHUŁ (Słupsk), <i>Polanów i okolice w zasobie archiwum Państwowego w Koszalinie Oddział w Słupsku</i>	141
ANDRZEJ CHLUDZIŃSKI (Pruszcz Gdański), <i>Nazwy miejscowe miasta i gminy Polanów (wybór)</i>	151
JÜRGEN LUX (Schönaich, Niemcy), <i>Die Entstehung der Stadt Pollnow vor 700 Jahren mit einer Darstellung der Besitzverhältnisse des Schlosses und der Stadt vom Mittelalter bis zur Neuzeit</i>	175
TOMASZ SIEMIŃSKI (Bytów), <i>Święta Góra w Polanowie</i>	185
EWA GWIAZDOWSKA (Szczecin), <i>Na dachu Pomorza – dawna kartografia i ikonografia gminy Polanów</i>	199
JOANNA PLIT (Warszawa), <i>Przestrzenne zmiany zasięgu lasów i gospodarowania w lasach gminy Polanów w ciągu ostatnich 400 lat</i>	269
ZBIGNIEW SOBISZ (Słupsk), <i>Parki dworskie gminy Polanów. Część 1</i>	289
MARIA WITEK, WALDEMAR WITEK (Szczecin), <i>Zespoły folwarczne w krajobrazie kulturowym gminy Polanów</i>	305
KONSTANTY KONTOWSKI (Darłowo), <i>Cmentarze gminy Polanów</i>	331
ARTUR DROPKO (Polanów), <i>Życie gospodarcze Polanowa w latach 1918–1945</i> . . .	353
STEFAN ŻURAWSKI (Słupsk), <i>Rady narodowe Ziemi Polanowskiej w latach 1945–1978</i>	381

MAREK JANKOWSKI (Koszalin), <i>Koncepcja programowo-przestrzenna Rynku Staromiejskiego w Polanowie</i>	421
Indeks osób	435
Indeks nazw geograficznych	447
Lista adresowa Autorów	454

Rady narodowe Ziemi Polanowskiej w latach 1945–1978

STEFAN ŻURAWSKI

Wstęp

Podstawą do napisania artykułu były źródła archiwalne przechowywane w Archiwum Państwowym w Koszalinie, Oddział w Słupsku. Wykorzystałem następujące zespoły akt: Miejska Rada Narodowa i Zarząd Miejski w Polanowie 1945–1950, Gmina Polanów 1945–1954, Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie 1950–1972, Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Bukowie 1955–1957, Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie 1955–1972, Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Żukowie 1955–1971 oraz materiały Starostwa Powiatowego w Sławnie 1945–1950 i Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie 1950–1975. Archiwalia uzupełniłem literaturą dotyczącą dziejów powiatu sławieńskiego po roku 1945.

Nazwę Ziemia Polanowska przyjmuję dla określenia obszaru miasta i gminy Polanów w jej granicach administracyjnych po II wojnie światowej.

1. Podziały administracyjne Ziemi Polanowskiej w latach 1945–1976

Władze polskie przygotowując się do przejęcia Ziem Zachodnich i Północnych podzieliły ich obszar na cztery okręgi (województwa) i obwody (powiaty). Ziemia Polanowska znalazła się w obwodzie sławieńskim i okręgu zachodniopomorskim. Uchwałą Rady Ministrów z 7 lipca 1945 roku powiaty: sławieński, słupski, miasteczki i bytowski włączono do województwa gdańskiego. Już jednak Rozporządzeniem Rady Mini-

strów z 29 maja 1946 roku w sprawie tymczasowego podziału administracyjnego Ziemi Odzyskanych w miejscach okręgów i obwodów powołano województwa i powiaty. Zgodnie z tym rozporządzeniem powiat sławieński włączono do województwa szczecińskiego (Żurawski 1994: 4).

Wojewoda szczeciński dopiero obwieszczeniem z 5 sierpnia 1948 roku dokonał podziału województwa na powiaty, gminy i gromady. W gminie Polanów było 17 gromad: Bukowo, Chocimino, Dadzewo, Garbno, Gologóra, Domachowo, Jacinki, Kępiny, Naclaw, Rosocha, Rzyszczewko, Stary Żelibórz, Świerczyna, Wielin, Wietrzno, Warblewo i Żydowo (Żurawski 1994: 4).

28 czerwca 1950 roku Sejm uchwalił ustawę o zmianie podziału administracyjnego kraju na 17 województw, tworząc między innymi województwo koszalińskie, w którego skład wszedł powiat sławieński z Ziemią Polanowską. Dalsze zmiany w przynależności administracyjnej Ziemi Polanowskiej wprowadzono uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie z 5 października 1954 roku o wyłączeniu z powiatu sławieńskiego wsi: Garbno, Naclaw, Kościernica, Powidz oraz Słowinko i włączeniu ich do powiatu koszalińskiego.

25 września 1954 roku Sejm uchwalił ustawę w sprawie reformy podziału administracyjnego wsi i powołania gromad w miejscach gmin wiejskich. Na Ziemi Polanowskiej utworzono trzy gromady:

- 1) Bukowo – obejmowała wsie: Bukowo, Bożenice, Komorowo, Krytno, Laski, Rzyszczewko, Sowno;
- 2) Polanów – obejmowała wsie: Jacinki, Rosocha, Warblewo, Wietrzno i Wielin;
- 3) Żydowo – obejmowała Kępiny, Chocimino, Gologórę, Głogowiec i Stary Żelibórz.

W latach 1958–1973 liczba gromad w powiecie sławieńskim ulegała stałemu zmniejszaniu. Uchwałą WRN w Koszalinie z 14 listopada 1957 roku z 1 stycznia 1958 roku zlikwidowano gromadę Bukowo, którą przyłączono do gromady Polanów, z wyjątkiem wsi: Sowno, Laski, Bożenice i Komorowo, które włączono do gromady Lejkowo. Rozporządzeniem Rady Ministrów z 18 grudnia 1968 roku w sprawie zmiany granic niektórych miast i wsi w województwie koszalińskim wyłączono z obszaru miasta Polanowa tereny o powierzchni 3433,97 ha i włączono je do gromady Polanów. Z kolei uchwałą WRN w Koszalinie z 20 września 1971 roku włączono gromadę Żydowo do gromady Polanów. Natomiast Rozporządzeniem Rady Ministrów z 30 listopada 1972 roku wyłączono z powiatu miasteckiego sołectwa Nowy Żelibórz i Rochowo. Włączono je do powiatu sławieńskiego, gmina Polanów z 1 stycznia 1973 roku.

Zasadnicze zmiany w podziale Ziemi Polanowskiej nastąpiły po uchwaleniu przez Sejm 29 listopada 1972 roku ustawy o likwidacji gromad i utworzeniu gmin. W skład gminy Polanów weszły sołectwa: Bukowo, Chocimino, Głusza, Gołogóra, Jacinki, Kępiny, Krytno, Nowy Żelibórz, Rochowo, Rosocha, Stary Żelibórz, Warblewo, Wielin, Wietrzno i Żydowo (Żurawski 1994: 5–6).

Przyjęty w 1972 roku podział na gminy regionu sławieńskiego utrzymał się tylko trzy lata. Rozporządzeniem Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z 8 stycznia 1976 roku w sprawie połączenia, zniesienia, utworzenia i zmiany granic niektórych gmin w województwie koszalińskim zlikwidowano między innymi gminę Lejkowo, której obszar podzielną pomiędzy gminy Polanów i Malechowo, dokonując jednocześnie korekty granic między sąsiednimi gminami. Do gminy Polanów z gminy Lejkowo włączono sołectwa Buszyno, Krag oraz wsie Bożenice i Komorowo, z gminy Manowo sołectwo Karsinka oraz z gminy Sianów sołectwa: Garbno, Kościernica, Powidz, Rekowo i Sowinko (Żurawski 2009: 15).

2. Rady narodowe Ziemi Polanowskiej 1945–1950

Ziemia Polanowska, bez większych walk, została zdobyta przez wojska sowieckie w ostatnich dniach lutego i początku marca 1945 roku. Wojska niemieckie stawiały opór tylko w Polanowie (Gasztold 1976: 114, 117, 119). Po wkroczeniu wojsk sowieckich władze przejęły komendantury wojenne. Zgodnie z podpisanym 26 lipca 1944 roku porozumieniem między rządem sowieckim a Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego w sprawie stosunków między władzami administracyjnymi Polski a wojskami sowieckimi władze na zapleczu frontu przejmowały komendantury wojenne, których zadaniem było sprawowanie władzy cywilnej oraz zabezpieczenie mienia poniemieckiego, zwłaszcza uznanego za zdobycz wojenną. W tym celu powoływano komendantów wojennych w województwach, powiatach, miastach, gminach a nawet w gospodarstwach rolnych. Komendantury takie powoływano także na Ziemi Polanowskiej.

W wyniku działań wojennych, a zwłaszcza zachowania się żołnierzy sowieckich w pierwszych dniach rządów komendanta wojennego, miasto Polanów zostało poważnie zniszczone. Z około 1000 budynków całych zostało zaledwie 73. Zniszczeniu uległy również urządzenia komunalne.

Władze polskie przybyły do powiatu sławieńskiego dopiero 3 maja 1945 roku. Faktyczne przejęcie władzy w powiecie nastąpiło 10 lipca. Mimo przekazania władzy administracji polskiej wojska sowieckie zajmowały jeszcze wiele miejscowości i gospodarstw rolnych (Żukowski 2008: 14). W czerwcu 1945 roku Pełnomocnik na obwód sławieński, Józef Czernecki, powołał burmistrzów i wójtów gmin. Burmistrzem Polanowa został Franciszek Pliszka, a wójtem gminy Polanów Franciszek Kowalski (Żukowski 2008: 14).

W pierwszych latach powojennych w administracji miast i gmin oraz powiatów obowiązywały przepisy prawne z okresu międzywojennego przystosowane do nowych warunków historycznych. W miastach władza należała do burmistrza i zarządu miejskiego. Burmistrz był kierownikiem wszystkich pracowników miejskich, sprawował nadzór nad pracą Biura Miejskiego kierowaną przez sekretarza miejskiego¹. Władza w gminie należała do wójta i zarządu gminnego. Wójt był kierownikiem całej administracji gminnej i gospodarki. Biurem gminnym kierował sekretarz gminny².

Proces zasiedlania i zagospodarowania Ziemi Polanowskiej po II wojnie światowej był uzależniony od szybkiego jej przekazania w ręce administracji polskiej oraz przesiedlenia ludności niemieckiej do Niemiec. Wojska sowieckie faktycznie władze na Ziemi Polanowskiej przekazały dopiero we wrześniu 1945 roku (mimo że władze polskie przybyły już w czerwcu, ale możliwości ich działania były ograniczone). Przekazano zniszczone i zdewastowane miasto. W rękach wojsk sowieckich pozostały nadal zakłady pracy (młyny, mleczarnie, piekarnie) i gospodarstwa rolne.

Pierwszymi osadnikami polskimi były osoby, które przebywały na tym terenie na robotach przymusowych podczas II wojny światowej. Według relacji Antoniego Wegnera w ostatnich latach wojny w Polanowie przebywało około 500 Polaków³. Napływ ludności polskiej następował powoli wobec ogromu zniszczeń w budynkach mieszkalnych oraz dużej liczby ludności niemieckiej. Przesiedlanie ludności niemieck-

¹ Archiwum Państwowe w Koszalinie, Oddział w Słupsku (dalej APS). Zespół: Miejska Rada Narodowa i Zarząd Miejski Polanów 1945–1950 (dalej MRN i ZM Polanów). Wstęp do inwentarza akt, s. 1.

² APS. Zespół: Gminy wiejskie powiatu sławieńskiego 1945–1954. Gmina Polanów (dalej Gmina Polanów). Wstęp do inwentarza akt, s. 1.

³ Wspomnienia Antoniego Wegnera. Biblioteka Główna Akademii Pomorskiej w Słupsku. Zbiory Polskiego Towarzystwa Historycznego, sygn. 223.

kiej z Ziemi Polanowskiej rozpoczęło się dopiero od kwietnia 1946 roku i było kontynuowane w latach następnych (Hejger 2002).

Przeprowadzony w dniach 13–14 lutego 1946 roku spis powszechny ludności wykazał, że w Polanowie mieszkało 1945 osób, w tym 1178 kobiet, z tego tylko 402 osoby narodowości polskiej. Natomiast na terenie gminy Polanów mieszkało 3399 osób, w tym 2056 kobiet, z tego tylko 723 Polaków (dane te są jednak zaniżone, gdyż sowieccy komendanci w majątkach ziemskich utrudniali spis ludności niemieckiej)⁴.

Poważną przeszkodą dla osadnictwa polskiego były trudne stosunki z żołnierzami sowieckimi. Burmistrz Polanowa Franciszek Pliszka w sprawozdaniu z 16 października 1945 roku pisał o „grabieżnych żołnierzach Armii Czerwonej, którzy dziesiątkują przez kradzież inwentarz gospodarczy”⁵. Zdarzały się bowiem wypadki zabierania już przekazanego inwentarza, zbioru zbóż z pól oddanych polskiemu osadnikom i faworyzowanie ludności niemieckiej. W Żydowie w kwietniu 1946 roku zażądano od Polaków zwrotu 17 krów, wcześniej przekazanych repatriantom. W lipcu tegoż roku wójt gminy Polanów informował władze powiatowe o koszeniu zboża przez wojska sowieckie na polach należących do Polaków. Po interwencji wójta oświadczone, „że oddali ziemie, a nie zasiane żyto, jak zasiali, to i skoszą”⁶.

Obok administracji państwowej, zgodnie z ustawą z 11 września 1944 roku Krajowej Rady Narodowej, powoływano rady narodowe jako organ ustawodawczy samorządu terytorialnego. Opierając się na art. 3 tej ustawy udział w tworzeniu rad narodowych miały „wszystkie organizacje i zrzeszenia demokratyczno-niepodległościowe, które zgłaszają swoją działalność we właściwych organach Rządu i stoją na gruncie mocy obowiązującej ustawy konstytucyjnej z dnia 17 marca 1921 roku”⁷.

Pierwsze prace związane z organizowaniem rad narodowych w powiecie sławieńskim podjęto w listopadzie 1945 roku. Decyzje o liczbie miejsc w radzie powiatowej, radach miejskich i gminnych podejmowała komisja porozumiewawcza partii i stronnictw politycznych. Uzgodniono, że rady gminne będą powoływane, gdy liczba ludności polskiej

⁴ APS. Zespół Starostwo Powiatowe w Sławnie 1945–1950 (dalej SPS), sygn. 645. Spis powszechny ludności w powiecie sławieńskim 13–14 luty 1946 roku.

⁵ APS. SPS, sygn. 22. Sprawozdanie Zarządu Miejskiego w Polanowie z 16 listopada 1945 roku.

⁶ APS. SPS, sygn. 23. Pismo wójta gminy Polanów Franciszka Kowalskiego do Starostwa Powiatowego w Sławnie z 16 kwietnia 1946 oraz 16 lipca 1946 roku, k. 6 i 36.

⁷ Dziennik Ustaw, 1946, nr 3, poz. 14.

przekroczy 500 osób (Żurawski 2009: 22–23). Organizowanie i działalność rad narodowych na Ziemi Polanowskiej, podobnie jak na całym obszarze Ziem Zachodnich i Północnych, uwarunkowane były z jednej strony zasiedleniem tych terenów przez ludność polską, z drugiej tocząca się wówczas walką polityczną, ideologiczną i ustrojową w kraju. Jeszcze przed powołaniem rad narodowych w powiecie sławieńskim zorganizowano doradcze rady w Sławnie w sierpniu 1945 roku i w Polanowie 28 listopada tegoż roku (Żurawski 2009: 23).

W Polanowie w zebraniu 28 listopada uczestniczyło ogółem 21 osób delegowanych przez Polską Partię Robotniczą (PPR), Polską Partię Socjalistyczną (PPS) i Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) – po 5 osób z każdej partii oraz związku zawodowe i spółdzielczość. Przewodniczącym rady wybrano Stanisława Kinelskiego z PPS, zastępcą przewodniczącego został Stefan Krajewski z PSL, a członkami Prezydium: Maksymilian Lamparski (PSL), Stanisław Czubak (PPR), Stanisław Nowak (bezpartyjny). W toku obrad obok ukonstytuowania się Rady poruszono problem przesiedlenia ludności niemieckiej i powołania Rady Kościelnej⁸. Jednak już 16 stycznia 1946 roku koło PPR w Polanowie zwróciło się o nowe ukonstytuowanie się Rady, gdyż zgodnie z ustaleniami komisji porozumiewawczej Radzie winien przewodniczyć przedstawiciel PPR. 18 stycznia odbyło się kolejne posiedzenie Rady. Jej przewodniczącym został Stefan Krajewski, a wiceprzewodniczącym Stanisław Czubak⁹. Już 15 kwietnia 1946 roku odbyło się kolejne zebranie reorganizujące Radę. Nowym przewodniczącym Rady Miejskiej wybrano Bronisława Filipowskiego jako przedstawiciela PSL, zastępcą przewodniczącego Stanisława Kinelskiego z PPS, a członkami Prezydium Rady: Stanisława Czubaka z PPR i Wacława Nakielskiego oraz Józefa Walkowiaka (związki zawodowe). Na 12 członków Rady czterech było członkami PPR, czterech członkami PSL, jeden reprezentował PPS, dwóch związki zawodowe i jeden spółdzielczość¹⁰.

Wybór B. Filipowskiego na przewodniczącego Rady spowodował protest działaczy PPR. W tym celu zorganizowano wiec protestacyjny 25 maja (Filipkowski faktycznie nie był członkiem PSL, a na listę

⁸ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 1. Protokół z inauguracyjnego posiedzenia MRN w Polanowie z 28 listopada 1945 roku.

⁹ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 1, k. 8. Protokół z posiedzenia MRN w Polanowie z 18 stycznia 1946 roku.

¹⁰ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 1, k. 15. Protokół z posiedzenia MRN w Polanowie z 15 kwietnia 1946 roku.

Stronnictwa został wpisany omyłkowo). Spowodowało to jego rezygnację z funkcji przewodniczącego Rady.

8 lipca 1946 roku (po referendum ludowym) odbyło się kolejne posiedzenie reorganizacyjne Rady. Przewodniczącym wybrano Stanisława Czubaka z PPR, zastępcą przewodniczącego Stanisława Kinelskiego z PPS, a członkami Prezydium Rady zostali: Czesław Lewandowski (bezpartyjny), Antoni Nowak (PPR) i Waclaw Nakielski (Związek Samopomocy Chłopskiej). Rada liczyła 18 członków. Dokonano także powołania nowych komisji Rady: oświatową, osiedleńczą, kontroli społecznej oraz Komitet Odbudowy Warszawy¹¹.

Od lipca do grudnia 1946 roku MRN odbyła sześć posiedzeń, na których omówiono sprawy: komunikacji autobusowej na trasie Żydowo–Polanów–Sławno, opłat za energię elektryczną, akcji siewnej, podatku do lokali mieszkalnych, utworzenia biblioteki miejskiej, ograniczenia zatrudnienia w zarządzie miejskim, uruchomienia (odbudowy) linii kolejowej na trasie Polanów–Korzybie (pismo do Ministra Komunikacji), a nawet sprawę zaboru osadnikom przez posterunek Milicji Obywatelskiej zwierząt hodowlanych i przekazania ich do własnego gospodarstwa rolnego¹². W końcu grudnia 1946 roku nastąpiła zmiana na stanowisku burmistrza Polanowa. Nowym burmistrzem miasta został Józef Zaremba¹³.

W roku 1947 MRN odbyła 12 posiedzeń. Na posiedzeniu Rady 30 stycznia omówiono problemy: pomocy zimowej dla najuboższych mieszkańców, sprawę wywozu maszyn ze stolarni w mieście, a nawet sprawę zaopatrzenia księdza katolickiego w niezbędne meble. W kwietniu dokonano zmiany nazw ulic Polanowa, między innymi ulicę Stawną przemieniono na ul. 1 Maja, a Rynek na Plac Wolności. Rada wyraziła sprzeciw wobec propozycji władz powiatowych w Sławnie o likwidacji szpitala w Polanowie, który według radnych był samowystarczalny finansowo oraz niezbędny dla mieszkańców miasta i gminy¹⁴. Na posiedzeniu 19 sierpnia dokonano dużych zmian w składzie MRN. Odwo-

¹¹ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 1, k. 21. Protokół z posiedzenia MRN Polanów z 8 lipca 1946 roku.

¹² APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 1. Protokoły z posiedzeń MRN od lipca do grudnia 1946 roku.

¹³ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 19. Protokół zdawczo-odbiorczy z 28 grudnia 1946 roku.

¹⁴ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 2. Protokoły posiedzeń MRN od stycznia do grudnia 1947 roku. Od 28 stycznia 1947 roku administratorem parafii w Polanowie był ks. Wojciech Malanowski.

łano oraz zrezygnowało z pracy w radzie siedem osób. Nowym przewodniczącym został Franciszek Pliszka (PPS), zastępcą przewodniczącego Wiktor Koliński (PPR), a członkami Prezydium Michał Szaliński (PPR) i Tadeusz Dziewulski (SD). Rada liczyła 14 radnych, w tym sześciu z PPR, sześciu z PPS i dwóch z SD¹⁵.

W roku 1948 na działalność MRN w Polanowie miały wpływ zmiany polityczne w kraju, w tym zwłaszcza uchwały sierpniowo-wrześniowego Plenum KC PPR o odchyleniu prawicowo-nacjonalistycznym i przygotowania do Kongresu zjednoczeniowego partii robotniczych.

MRN w Polanowie w roku 1948 odbyła 11 posiedzeń, na których omawiano: powołanie Towarzystwa Ogródków Działkowych, pomoc zimową dla najuboższych, należyte oświetlenie ulic, wykonanie budżetu miasta za rok 1947, statut stanowisk w Zarządzie Miejskim, sprzątnięcie i oczyszczanie miasta, podatek gruntowy, zaopatrzenie w opał przedszkola i szkoły, utworzenie radiowęzła miejskiego, działalność biblioteki miejskiej. Wiele miejsca w obradach zajmowała sprawa utrzymania w mieście szpitala miejskiego, który władze powiatowe postanowiły zamknąć z powodu braku lekarza. Stałym problemem powracającym pod obrady Rady był brak połączenia kolejowego miasta z Korzybiem i Sławnem oraz kursowania autobusu na linii Polanów–Sławno¹⁶.

Na działalność Rady i funkcjonowania administracji miasta istotny wpływ miały częste zmiany na stanowisku burmistrza miasta. W kwietniu tegoż roku burmistrzem Polanowa został Antoni Jutkiewicz. Już jednak w sierpniu obowiązki burmistrza miasta pełnił Stanisław Kinalski. W listopadzie tego roku burmistrzem Polanowa został Bronisław Kłosowski, który tę funkcję pełnił do początku listopada 1949 roku, a kolejnym burmistrzem miasta został Władysław Gorzelak¹⁷.

Rok 1948 to także kolejne zmiany w składzie osobowym Rady i jej Prezydium. Na posiedzeniu Rady 24 czerwca rezygnację ze stanowiska przewodniczącego złożył Franciszek Pliszka. Nowym przewodniczącym wybrano Michała Króla, jego zastępcą Karola Kruka, a członkami Prezydium: Tadeusza Dziewulskiego, Czesława Lewandowskiego i Michała Szalińskiego. Na kolejnym posiedzeniu Rady 27 lipca przewodniczą-

¹⁵ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 2. Protokół z posiedzenia MRN w Polanowie z 19 sierpnia 1947 roku.

¹⁶ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 3. Protokoły z posiedzeń MRN od stycznia do grudnia 1948 roku.

¹⁷ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 3 i 9. Sprawozdania z posiedzeń MRN w Polanowie od kwietnia do listopada 1949 roku.

cym wybrano Władysława Bykowskiego. Posiedzeniu Rady 26 listopada tegoż roku przewodniczył już Józef Galikowski. Od 14 grudnia przewodniczącym był Stanisław Zasada¹⁸.

W końcu grudnia 1948 roku w Polanowie mieszkało 1130 osób, w tym 560 kobiet. Największą grupę ludności stanowili przesiedleńcy z ziem Polski Centralnej – 933 osoby. Struktura wieku mieszkańców miasta kształtowała się następująco: do 18 roku życia były 473 osoby, od 19 do 59 lat – 615 osób, powyżej 60 roku życia – 42 osoby¹⁹.

W mieście działały: przedszkole miejskie, szkoła powszechna 7-klasowa z 288 uczniami, sala kinowa (kino objazdowe), biblioteka miejska, dom dziecka ze 107 wychowankami, 98 gospodarstw rolnych, Gminny Ośrodek Maszynowy. Obok PPR i PPS działały: Związek Młodzieży Polskiej, Powszechna Organizacja „Służba Polsce”, Liga Kobiet, Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza, Ochotnicza Straż Pożarna²⁰.

Rok 1949 i pierwsza połowa roku 1950 była ostatnim okresem funkcjonowania rad narodowych opartego na ustawie z 11 września 1944 roku. Nadal problemy podejmowane na posiedzeniach Rady pozostawały takie same i dotyczyły: budżetu miasta, realizacji podatku gruntowego, odgruzowywania miasta i działalności placówek handlowych, oświetlenia miasta, zaopatrzenia ludności w wodę, komunikacji autobusowej, działalności kulturalnej w mieście, nowego budynku dla przedszkola i MRN oraz obchodów święta 1 Maja i Święta Ludowego. Następowaly także zmiany w składzie osobowym Rady i jej Prezydium. W 1949 roku MRN odbyło 17 posiedzeń (zachowało się jednak tylko siedem protokołów). Na posiedzeniu w październiku dokonano zmian w Prezydium. Po rezygnacji z funkcji przewodniczącego Stanisława Zasady i zastępcy przewodniczącego Stanisława Czubaka nowym przewodniczącym Rady wybrano Romana Biołusa²¹. W roku 1950 Rada obradowała nad wykonaniem budżetu za rok 1949 oraz 13 maja (ostatnia sesja) nad zbieraniem podpisów pod Apelem Sztokholmskim

¹⁸ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 3 i 9. Sprawozdania z posiedzeń MRN w Polanowie od kwietnia do listopada 1949 roku.

¹⁹ APS. SPS, sygn. 72. Jednorazowe sprawozdanie o stanie zaludnienia Ziemi Odzyskanych w dniu 31 grudnia 1948 roku. Powiat Sławno.

²⁰ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 9, k. 1. Sprawozdanie z kontroli działalności Zarządu Miejskiego w Polanowie z maja i września 1949 roku. APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 24, k. 2–3. Plan budżetu miasta Polanowa na 1949 roku.

²¹ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 4. Protokoły z posiedzeń MRN od stycznia do czerwca 1949 roku, sygn. 6. k. 9. Sprawozdanie z działalność MRN w Polanowie za IV kwartał 1949 roku.

w sprawie zakazu użycia broni atomowej²². Ostatnim przed reformą rad narodowych burmistrzem miasta Polanowa był Bernard Cybulski²³.

Faktyczne przejęcie przez administrację polską władzy na terenie gminy Polanów nastąpiło we wrześniu 1945 roku, mimo iż był już wcześniej mianowany wójt gminy, którego możliwości działania były ograniczone przez komendanta wojennego Polanowa i komendantów w terenie. Prace związane z organizowaniem Rady Narodowej gminy Polanów podjęto na posiedzeniu gminnej komisji porozumiewawczej partii i stronnictw politycznych 8 stycznia 1946 roku. Ogółem w obradach uczestniczyli przedstawiciele PPR, PPS i PSL – po pięć osób, dalszych pięć osób reprezentowało wolne zawody. Byli oni przedstawicielami mieszkańców między innymi: Żydowa, Gologóry, Jacinek, Rosochy, Wielenia i Warblewa. Protokół z pierwszego posiedzenia Gminnej Rady Narodowej z 6 stycznia 1946 roku nie zachował się²⁴.

Na posiedzeniu Rady 25 lipca 1945 roku dokonano reorganizacji rady i wybrano nowe Prezydium. Przewodniczącym został Wincenty Kamiński, zastępcą przewodniczącego Franciszek Filipczak. Na kolejnym posiedzeniu 3 sierpnia omówiono sprawę przydziału koni dla rolników i konieczności tępienia ostu oraz powołano Komitet Odbudowy Warszawy.

Posiedzenie Rady z 7 września 1946 roku poświęcono kolejnej reorganizacji Rady, stwierdzając, że przy wyborze Prezydium nie zachowano ustalonego parytetu. Przewodniczącym GRN wybrano Józefa Przybyszewskiego z Żydowa, zastępcą przewodniczącego Wincentego Kamińskiego z Żydowa (PPS), a członkami Alfreda Ossowskiego (Związek Nauczycielstwa Polskiego – ZNP), Antoniego Skibińskiego z Żydowa (PPR), Stefana Sierockiego też z Żydowa (Związek Samopomocy Chłopskiej). Omawiano także budżet gminy i powołano komisję kontroli społecznej²⁵.

Do końca roku Rada Gminy odbyła jeszcze cztery posiedzenia, na których omówiono: sprawę Daniny Narodowej, statutu drogowego i ko-

²² APS. MRN i ZM Polanów, sygn. k. 22 i 27. Protokoły z posiedzeń MRN w Polanowie za styczeń i maj 1950 roku.

²³ APS. MRN i ZM Polanów, sygn. 25. k. 1. Sprawozdanie rachunkowe za rok 1949.

²⁴ APS. Gmina Polanów, sygn. 1. k. 1. Posiedzenie Komisji Międzypartyjnej z 8 stycznia 1946 roku.

²⁵ APS. Gmina Polanów, sygn. 1. k. 6. Protokół z posiedzenia GRN w Polanowie z 7 września 1946 roku.

misji osiedleńczej²⁶. W roku następnym GRN odbyła 12 posiedzeń, na których omawiano: sprawę podatku od nieruchomości, opłat od publicznych zabaw i widowisk, realizację budżetu gminy na rok 1946 i plan na rok 1948, zatrudnienie w Zarządzie Gminy pracowników (sekretarz, jego zastępca, referent podatkowy, dwie kancelistki, maszynistka i woźny oraz etat wójta). Dyskutowano ponadto: konieczność stworzenia biblioteki, sytuację szkół w gminie, zwłaszcza szkoły w Żydowie, budowę nowego lokalu dla Zarządu Gminy, realizację podatku gruntowego oraz sprawozdania z działalności Rady i sprawozdania z działalności wójta gminy. Podkreślano, że po opuszczeniu terenu przez wojska sowieckie zaistnieją dalsze możliwości przyjęcia nowych osadników. W październiku 1947 roku w gminie Polanów mieszkało 2290 Polaków i 338 Niemców²⁷.

Na posiedzeniu rady 27 sierpnia tegoż roku dokonano reorganizacji Rady Gminy. Nowym przewodniczącym został Antoni Jutkiewicz z Rosochy (PPR), zastępcą przewodniczącego Wincenty Kamiński z Żydowa (PPS), a członkami Prezydium – Alfons Ossowski z Żydowa (ZNP), Czesław Wilk z Rosochy (SL) i Feliks Radkowski z Wielenia (PPS)²⁸.

W 1948 roku GRN odbyła 14 posiedzeń, na których omawiano: realizację budżetu z roku poprzedniego, plan budżetu na rok następny, uzupełnianie składy osobowe komisji, elektryfikację na terenie gminy, likwidację ugorów, podatek gruntowy, funkcjonowanie szkół w gminie, w tym stypendium dla młodzieży, utworzenie Ośrodka Zdrowia w Żydowie, działalności biblioteki gminnej w Żydowie. Podobnie jak w roku 1947, także i GRN Polanów nie ominęły zmiany osobowe na stanowisku przewodniczącego Rady. W miejsce A. Jutkiewicza (został burmistrzem Polanowa) przewodniczącym wybrano Jana Ukleję. Jednak już na posiedzeniu 20 października odwołano Jana Ukleję, Wincentego Kamińskiego i Zofię Szymańską²⁹. Na posiedzeniu 19 listopada przeprowadzono kolejną reorganizację Rady. Przewodniczącym GRN wybrano Mieczysława Marko, zastępcą Teodora Bławata, członkami Prezydium

²⁶ APS. Protokoły z posiedzeń GRN Polanów od października do grudnia 1946 roku.

²⁷ APS. Protokoły z posiedzeń GRN Polanów, sygn. 1. Protokoły posiedzeń GRN od stycznia do grudnia 1947 roku.

²⁸ APS. Protokoły z posiedzeń GRN Polanów, sygn. 1, k. 26. Protokół z posiedzenia GRN Polanów z 27 sierpnia 1947 roku.

²⁹ APS. Protokoły z posiedzeń GRN Polanów, sygn. 2, k. 21. protokół z posiedzenia GRN w Polanowie z 20 października 1948 roku.

Witolda Swenderowskiego i Ludwika Stasiaka oraz powołano nowe składy osobowe komisji Rady³⁰. W październiku 1948 roku odwołano ze stanowiska wójta Franciszka Kowalskiego. Jego następcą został Stefan Koper, a podwójtem Waclaw Nakielski (Żukowski 2008: 34).

W 1949 roku działalność Rady uwarunkowana były zachodzącymi zmianami politycznymi. W swojej pracy kontynuowano tematykę dotyczącą codziennych problemów społeczności wiejskiej (podatek gruntowy, funkcjonowanie placówek oświatowych, stan dróg, budżet gminy), ale obok nich pojawiły się nowe sprawy o charakterze ideologiczno-politycznym. W maju omawiano przygotowania do zlotu młodzieży w Sławnie, a w grudniu kwestię uczczenia rocznicy urodzin Józefa Stalina. Podobnie jak w latach poprzednich, dokonano również zmian w składzie osobowym Rady i jej Prezydium. Na posiedzeniu 5 sierpnia przewodniczącą GRN została Janina Czubak³¹.

W pierwszej połowie 1950 roku Rada odbyła pięć posiedzeń, w tym jedno uroczyste z okazji rocznicy wyzwolenia Ziemi Sławieńskiej. Na pozostałych omawiano: sprawozdanie z działalności za rok 1949, plan skupu zboża, wywózkę drzewa z lasu, meliorację, walkę z analfabetyzmem. W maju 1950 roku obowiązki przewodniczącego objął dotychczasowy zastępca przewodniczącego rady Czesław Wilk³².

3. Rady narodowe miasta i gminy Polanów w latach 1950–1954

Rok 1950 stanowił istotną zmianę w działalności rad narodowych. 20 marca 1950 roku Sejm uchwalił nową ustawę o radach narodowych, które stawały się terenowymi organami jednolitej władzy państwowej w: gminach, miastach, powiatach i województwach. Zlikwidowano stanowiska wójtów, starostów, burmistrzów i wojewodów. Organem wykonawczym Rady było jej Prezydium. Zakres działania Rady był bardzo szeroki i obejmował problemy: gospodarcze, społeczne, kulturalne, bezpieczeństwa i porządku publicznego, uchwalania budżetów. Rady dokonywały wyboru Prezydium i komisji rad narodo-

³⁰ APS. Protokoły z posiedzeń GRN Polanów, sygn. 3, k. 2. Protokół z posiedzenia GRN Polanów z 19 listopada 1948 roku.

³¹ APS. Gmina Polanów, sygn. 3. Protokoły z posiedzeń GRN z roku 1949.

³² APS. Gmina Polanów, sygn. 4. Protokoły z posiedzeń rady od stycznia do maja 1950 roku.

wych. Sprawowały także kontrolę nad działalnością przedsiębiorstw, zakładów pracy i instytucji. Art. 2 ustawy stwierdzał, że rady narodowe są wybierane przez ludność. Wobec nieuchwalenia ordynacji wyborczej do rad narodowych pozostały one nadal organami władzy pochodzącymi z desygnowania radnych przez partie polityczne i organizacje społeczne³³. Nowe rady rozpoczęły swoją działalność w czerwcu 1950 roku od wyboru prezydiów rady. Sesje miejskich i gminnych rad narodowych w powiecie sławieńskim odbyły się w ostatniej dekadzie czerwca tegoż roku.

Ukazanie działalności MRN w Polanowie od czerwca 1950 roku do grudnia 1954 roku trudne jest do przedstawienia, ponieważ dokumenty z tego okresu uległy zniszczeniu w pożarze w 1955 roku. Natomiast z innych źródeł wynika, że przewodniczącym Prezydium MRN był między innymi Jan Stark, którego odwołano z tego stanowiska na sesji MRN 14 marca 1953 roku, po wyborze go na stanowisko przewodniczącego Prezydium MRN w Darłowie. Przewodniczenie Radzie w Polanowie powierzono Kazimierzowi Jareckiemu. Tematyka sesji koncentrowała się na: uchwalaniu budżetu miasta, sprawach gospodarki komunalnej, handlu i zaopatrzenia ludności, oświaty i kultury, bezpieczeństwa i porządku publicznego. Tematyka sesji uroczystych to obchody świąt i uroczystości państwowych, realizacja uchwał KC PZPR, wybory do Sejmu, dyskusja nad projektem konstytucji³⁴.

W końcu 1950 roku Polanów zamieszkiwało 1310 osób, w tym 668 kobiet. Ze źródeł pozarolniczych utrzymywało się 70% ludności. W mieście było 195 budynków z 308 mieszkaniami i 1149 izbami. W Gminie Polanów w tym samym roku zamieszkiwały 3302 osoby, w tym 1884 kobiety. Ze źródeł pozarolniczych utrzymywało się 10% mieszkańców. W gminie było 578 budynków mieszkalnych z 731 mieszkaniami i 3990 izbami (Krzczkowska 1976: 140, 144).

Protokoły sesji Rady Gminy zachowały się od stycznia 1951 roku. Brak protokołów sesji od czerwca do listopada 1954 roku. Na sesji GRN 21 stycznia 1951 roku przewodniczącym Rady był Edward Nowak, brakowało natomiast od kilku miesięcy sekretarza Prezydium, którego wybrano dopiero na sesji 15 marca. Został nim Stanisław Skrzypczyński. Zmiana na stanowisku przewodniczącego Rady nastąpiła na sesji 20 stycznia 1952 roku. Nowym przewodniczącym GRN wybrano Jana Lisieckiego, sekretarzem była Maria Filipczak.

³³ Dziennik Ustaw, 1950, poz. 130.

³⁴ APS. Gmina Polanów, sygn. 4. Protokoły z sesji od stycznia do grudnia 1952 roku.

Problematyka obrad Rady w 1951 roku koncentrowała się na podstawowych zadaniach gmin wynikających z polityki państwa i rządu, a więc: sprawach rozwoju rolnictwa, likwidacji ugorów, tworzenia spółdzielni produkcyjnych, oświaty, akcji siewnej, żniw i wykopów roślin okopowych, zwiększania produkcji zwierzęcej. Jedną z sesji poświęcono realizacji Narodowej Pożyczki Rozwoju Sił Polski. Rada liczyła 22 osoby³⁵.

Na sesjach rady w 1952 roku obok wspomnianych problemów wiodącym tematem była dyskusja nad projektem konstytucji oraz działalności Spółdzielni Produkcyjnej w Warblewie i Zespołu Upraw Ziemi w Żydowie³⁶. Funkcjonowanie GRN utrudniały częste zmiany na stanowisku przewodniczącego Prezydium i składu osobowego Rady oraz brak środka lokomocji na wyjazdy pracowników Zarządu Gminnego w teren.

Podczas obrad sesji GRN w 1953 roku obok spraw nurtujących mieszkańców gminy omawiano również problemy polityczno-społeczne, w tym przygotowania do II Zjazdu PZPR, szczególnie zaś zadania w dziedzinie rolnictwa i rozwoju spółdzielni produkcyjnych. Dyskutowano także nad problemem opuszczania przez chłopów gospodarstw rolnych i podejmowania pracy poza rolnictwem. Odbywały się także wspólne sesje z MRN dotyczące świąt i uroczystości państwowych. W grudniu 1953 roku na wspólnej sesji obu Rad dyskutowano o propozycji połączenia obu prezydiów (miejskiego i gminnego). W czasie głosowania nad uchwałą o połączeniu radni gminy opowiedzieli się za projektem, radni miasta wstrzymali się od głosu. Na sesji GRN 28 czerwca 1953 roku przewodniczącym Prezydium został Franciszek Ligus³⁷.

Rok 1954 był okresem przygotowującym do koniecznych zmian w polityce partii i rządu wynikających z trudności w realizowaniu planu sześcioletniego i spadku warunków życia mieszkańców. Prowadzona kolektywizacja rolnictwa owocowała spadkiem produkcji rolnej i opuszczaniem gospodarstw przez chłopów. W obradach sesji dominowały problemy rolnictwa, ładu i bezpieczeństwa publicznego. Problemem nurtującym społeczność Ziemi Polanowskiej były przygotowania do wyborów do rad, likwidacja gmin i powołanie gromad (Wendel, Zeil 1968: 37–39).

³⁵ APS. Gmina Polanów, sygn. 4. Protokół z sesji rady od stycznia do grudnia 1951 roku.

³⁶ APS. Gmina Polanów. Protokoły z sesji GRN od stycznia do grudnia 1952 roku.

³⁷ APS. Gmina Polanów. Protokoły z sesji GRN Polanów za rok 1953.

4. Rady narodowe Ziemi Polanowskiej 1954–1972

Pierwsze wybory do rad narodowych miała miejsce 5 grudnia 1954 roku. Głosowano na listę Frontu Narodowego. Listę kandydatów do rad miejskich i gromadzkich zatwierdzały powiatowe władze PZPR. Sesje inauguracyjne nowo wybranych rad odbyły się w grudniu 1954 roku.

Pierwsza sesja MRN w Polanowie odbyła się 20 grudnia tegoż roku. Przewodniczącym Prezydium wybrano Kazimierza Jareckiego (dotychczasowego przewodniczącego Rady), zastępcą przewodniczącego został Józef Kujawski, sekretarzem Waclaw Stark, a członkami Prezydium Franciszek Gajewski i Stefan Szemraj. Powołano komisje Rady: rolnictwa i leśnictwa, budżetu i planu gospodarczego, oświaty i kultury, dróg i urzędzeń miejskich oraz zdrowia i opieki społecznej. Rada liczyła 20 radnych i pięciu zastępców radnego (skład MRN w *Aneksie*)³⁸.

Kadencja Rady (grudzień 1954–grudzień 1957) przypadła na okres przemian politycznych w kraju. W działalności Rady Miejskiej istotnym czynnikiem była stabilność Prezydium Rady i radnych, chociaż frekwencja radnych na sesjach była słaba (w granicach 60–70%).

Na (uroczystej) sesji Rady 21 lipca 1955 roku dokonano oceny dobrodziejstwa miasta w dziesięciolecie. W Polanowie pracowały trzy cegielnie, zakład utylizacyjny, gorzelnia, mleczarnia, Warsztaty Naprawcze Państwowego Gospodarstwa Rolnego Naclaw, Gminny Ośrodek Maszynowy, ośrodek zdrowia, izba porodowa, punkt apteczny, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, kino „Odra”, dom kultury, przedszkole, szkoła podstawowa siedmioklasowa, Dom Dziecka „Srebrny Dwór”³⁹.

Tematyka sesji Rady w okresie kadencji dotyczyła: uchwalania i wykonania corocznych budżetów, gospodarki komunalnej a szczególnie remontów kapitalnych i bieżących budynków, gdyż tylko tą drogą uzyskiwano dodatkowe izby mieszkalne, zaopatrzenia ludności w towary pierwszej potrzeby, zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej oraz oświaty i kultury. Po wielu staraniach w 1957 roku pozyskano lekarza dla ośrodka zdrowia. W roku 1956 rozwiązano bardzo trudną

³⁸ APS. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie (PMRN Polanów), sygn. 2. k. 23. Protokół z inauguracyjnej sesji MRN w Polanowie z 20 grudnia 1954 roku.

³⁹ APS. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie (PMRN Polanów), sygn. k. 16 i następne. Protokół z sesji MRN w Polanowie z 21 lipca 1955 roku.

sytuację lokalową szkoły podstawowej, przenosząc ją do budynku zajętego do tej pory na cele czasów pracowniczych przez Przedsiębiorstwo „Korab” z Kołobrzegu. Nadal jednak nie można było poprawić słabego zaopatrzenia w żywność, szczególnie w mięso i wyroby mięsne. Wiele trudności musiano pokonać, by rozpocząć remont domu kultury⁴⁰.

W czasie tej kadencji już 24 lutego 1955 roku dokonano zmian w Prezydium Rady. Rezygnację złożył zastępca przewodniczącego Józef Kujawski. Funkcję zastępcy przewodniczącego 31 marca objął Wacław Stark⁴¹.

Pierwsza sesja Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie odbyła się w 21 grudnia 1954 roku. Przewodniczącym Prezydium został Ignacy Marciniak, a zastępcą przewodniczącego Stanisław Sosnowski. Na sesji Rady 21 kwietnia 1956 roku zastępcą przewodniczącego został Stanisław Talewski. W sierpniu 1957 roku przewodniczącym Prezydium Rady Gromadzkiej został Konrad Radkowski⁴².

Tematyka obrad sesji Rady Gromadzkiej koncentrowała się na rozwiązywaniu najważniejszych spraw nurtujących społeczeństwo gromady i realizacji zadań wynikających z ustawy. Corocznie omawiano: projekt budżetu i jego wykonanie, sprawy realizacji obowiązkowych dostaw produktów rolnych i należności finansowych, siewów wiosennych, żniw i innych prac polowych. Corocznie odbywały się (łącznie z MRN) sesje uroczyste z okazji rocznicy wyzwolenia Ziemi Polanowskiej i święta 22 lipca⁴³.

Pierwsza sesja gromadzkiej Rady Narodowej w Bukowie odbyła się 22 grudnia 1954 roku. Przewodniczącym Prezydium Rady wybrano Lucjana Cieślę, zastępcą Aleksandra Bigusa. Dokonano także wyboru komisji stałych Rady. Tematyka sesji Rady w Bukowie była podobna do spraw omawianych na sesjach rady gromadzkiej w Polanowie.

⁴⁰ APS. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie (PMRN Polanów), sygn. 5 i n., Protokół z sesji MRN w Polanowie z 20 listopada 1957 roku.

⁴¹ APS. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie (PMRN Polanów), sygn. k. 1. Protokół z sesji MRN w Polanowie z 24 lutego 1955 roku.

⁴² APS. Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie (dalej Gromada Polanów), sygn. 1. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie z 4 stycznia 1956 roku; Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie z sesji z 21 kwietnia 1956 roku; Protokół z posiedzenia Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej z 28 sierpnia 1957 roku.

⁴³ APS. Gromada Polanów. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie za rok 1956.

W 1955 roku odbyło się dziewięć sesji, a w roku następnym siedem (protokoły z sesji za rok 1957 nie zachowały się). Wiele miejsca w obradach zajęły sprawy funkcjonowania szkół w gromadzie. Interweniowano do Wydziału Oświaty Prezydium PRN w Sławnie o otwarcie szkół w Krytnie i Bożenicy. Ponadto omawiano sprawy porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przygotowania do wyborów sejmowych 1957 roku⁴⁴.

Działalność Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie jest niemożliwa do omówienia, gdyż z kadencji 1955–1957 zachowało się tylko kilka protokołów z posiedzeń Prezydium, brak natomiast protokołów sesji. Z zachowanych materiałów wynika, że w 1956 roku przewodniczącym Prezydium Rady był Bolesław Szewczyk, a zastępcą przewodniczącego Władysław Szarwakowski. Prezydium w okresie 1955 roku przez kilka miesięcy nie miało sekretarza gromadzkiego. Dopiero na sesji Rady 26 czerwca 1956 roku wybrano sekretarza, został nim Roman Ciężki⁴⁵. Tematyka sesji Rady w Żydowie była podobna do problematyki podejmowanej na sesjach w Polanowie i Bukowie.

Kolejne wybory do rad narodowych odbyły się 2 lutego 1958 roku, po październikowych przemianach politycznych, już z nową ustawą o radach narodowych uchwaloną przez Sejm 25 stycznia tegoż roku, która poszerzała uprawnienia rad szczebla gromadzkiego i małych miast. Głosowano na listę wyborczą Frontu Jedności Narodowej (FJN).

Pierwsza sesja nowej Rady (MRN) odbyła się w Polanowie 13 lutego 1958 roku. Przewodniczącym Prezydium wybrano ponownie Kazimierza Jareckiego, zastępcą przewodniczącego został Wiktor Lipski, a członkami Prezydium – Teresa Kucharska, Stefan Szemraj i Wacław Śliwa. Powołano sześć komisji problemowych: finansów i budżetu, porządku i bezpieczeństwa publicznego, zaopatrzenia ludności, oświaty i kultury, zdrowia, pracy i pomocy społecznej. Rada liczyła 16 osób, w tym ośmiu członków PZPR, dwóch SD i sześciu bezpartyjnych⁴⁶.

Podobnie jak w poprzedniej kadencji, Rada funkcjonowała bez większych zmian personalnych. Zmiany w składzie Prezydium nastą-

⁴⁴ APS. Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Bukowie, sygn. 1. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Bukowie z 5 stycznia 1956 roku; Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Bukowie z 30 listopada 1956 roku.

⁴⁵ APS. Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie (Gromada Żydowo), sygn. 1. Protokoły z posiedzeń Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie od stycznia do grudnia 1956 roku.

⁴⁶ APS. PMRN Polanów, sygn. 6. k. 1. Protokół z sesji MRN Polanów z 13 lutego 1958 roku.

piły dopiero na sesji 22 stycznia 1960 roku, po rezygnacji z pracy Prezydium Rady Teresy Kucharskiej i Stefana Szemraja. Nowymi członkami Prezydium wybrano Mieczysława Ślebodę i Lucjana Skalskiego⁴⁷.

Na sesji Rady 22 stycznia 1961 roku dokonano oceny działalności za okres kadencji MRN. W czasie kampanii wyborczej za najważniejsze problemy do rozwiązania uznano: ostateczne odgruzowanie miasta, założenie spółdzielni mieszkaniowej, remont nieczynnych budynków, uruchomienie linii kolejowej, utworzenie szwalni (praca dla kobiet) i zagospodarowanie obiektów po tartaku. Podobnie jak w latach poprzednich, postulat uruchomienia linii kolejowej do Polanowa pozostał w sferze marzeń, a realizację uruchomienia zakładu odzieżowego w celu zatrudniania kobiet przesunięto na lata następne.

W grudniu 1960 roku w Polanowie mieszkało 1996 osób, w tym tylko 973 kobiety. W mieście było 214 budynków z 462 mieszkaniami i 1573 izbami. Ze źródeł pozarolniczych utrzymywało się 72,3% ogółu ludności (Krzeczkowska 1976: 141).

Pierwsza sesja Rady Gromadzkiej w Polanowie odbyła się 16 lutego 1958 roku. Przewodniczącym Prezydium został Konrad Radkowski, a członkami Prezydium Jan Nowak, Władysław Przewoźniak i Szczepan Skibiński. Rada liczyła 16 radnych. Powołano następujące komisje problemowe: finansów i budżetu, rolną, oświaty i kultury, osiedli i urzędzeń gromadzkich oraz komisję regulaminową. Na kolejnej sesji 16 marca wybrano sekretarza gromadzkiego. Został nim Waclaw Stark⁴⁸.

W toku kadencji następowały zmiany na stanowisku przewodniczącego Prezydium Rady. Na sesji 3 czerwca 1960 roku nowym przewodniczącym wybrano Zygmunta Bartosika, a po jego śmierci 11 stycznia 1961 roku przewodniczącym został Lucjan Cieśla. Na działalność Rady wpływ miały również częste zmiany sekretarza gromadzkiego. Już w kwietniu 1958 roku Waclawa Starka zastąpiła Teresa Przybyrszewska, a w styczniu 1959 roku obowiązki sekretarza przejął Tadeusz Miarka. Kolejna zmiana nastąpiła 3 czerwca 1960 roku, gdy sekretarzem został Władysław Szafoni⁴⁹.

⁴⁷ APS. PMRN Polanów, sygn. 9. k. 1. Protokół z sesji MRN Polanów z 22 stycznia 1961 roku.

⁴⁸ APS. PMRN Polanów, sygn. 6. k. 2. Protokół z sesji MRN w Polanowie z 13 lutego 1958 roku; k. 7. Protokół z sesji MRN w Polanowie z 16 marca 1958 roku.

⁴⁹ APS. PMRN Polanów. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie za okres od kwietnia 1958 do stycznia 1961 roku.

Tematyka sesji Rady Gromadzkiej w Polanowie wynikała z art. 24 ustawy o radach narodowych, który zobowiązywał je do: popierania produkcji rolnej, realizacji dostaw obowiązkowych, podatku gruntowego i innych świadczeń finansowych, współpracy ze spółdzielczością rolniczą w celu zabezpieczenia zaopatrzenia ludności w artykuły konsumpcyjne i przemysłowe oraz zabezpieczenia pomieszczeń szkół, placówek kulturalnych i służby zdrowia⁵⁰.

W czasie kadencji odbyło się 30 sesji Rady, na których podjęto 46 uchwał. Dotyczyły one: uchwalenia planu gospodarczego i budżetu oraz jego realizacji przygotowania szkół do nowego roku szkolnego, ładu i bezpieczeństwa publicznego, pracy kulturalnej, melioracji gruntów ornych oraz łąk i pastwisk, działalności kółek rolniczych, uwłaszczenia rolników, działalności Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”. Z postulatów zgłoszonych przez mieszkańców gromady Polanów w czasie kampanii wyborczej za najważniejsze zadanie do zrealizowania uznano potrzebę budowy szkoły podstawowej w Jacinkach i właściwe funkcjonowanie kółek rolniczych⁵¹.

Pierwsza sesja Rady Gromadzkiej w Żydowie odbyła się 15 lutego 1958 roku. Przewodniczącym Prezydium wybrano Romana Ciężkiego, a członkami Prezydium Rady Mikołaja Narlocha, Jana Bulwana i Franciszka Wszelakiego. Powołano komisje stałe: finansów i budżetu, rolną, kultury i oświaty, mienia gromadzkiego i komisję regulaminową⁵².

Ukazanie całokształtu działalności Rady Gromadzkiej w Żydowie w okresie kadencji lat 1958–styczeń 1961 jest utrudnione z braku protokołów Rady za drugą połowę 1958 roku oraz niektórych protokołów z lat 1959 i 1960.

Należy przyjąć, że tematyka sesji Rady Gromadzkiej w Żydowie była podobna, jak w Radzie Gromadzkiej w Polanowie. Z zachowanych protokołów wynika, że omawiano: realizację dostaw obowiązkowych, zagospodarowanie łąk i pastwisk, estetykę i czystość wsi, melioryzację, oświatę i kulturę, budżet, szkody łowieckie, naprawy i konserwację dróg gromadzkich oraz wybór sołtysów. Nie udało się ustalić, czy w okresie kadencji następowały zmiany na stanowisku przewodniczącego i Prezydium Rady⁵³.

⁵⁰ Dziennik Ustaw, 1958, nr 5, poz. 16.

⁵¹ APS. Gromada Polanów, sygn. 4. k. 20. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie z 16 lutego 1961 roku.

⁵² APS. Gromada Żydowo, sygn. 2. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie z 15 lutego 1958 roku.

⁵³ APS. Gromada Żydowo, sygn. 2. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie za rok 1958 i 1959 roku.

16 kwietnia 1961 roku odbyły się wspólne wybory do Sejmu i rad narodowych (kadencja rad została przedłużona). Pierwsza sesja MRN w Polanowie (kadencji 1961–1965) odbyła się 25 kwietnia tego roku. Przewodniczącym Prezydium wybrano ponownie Kazimierza Jareckiego, a członkami Prezydium zostali Józef Hryckowian, Edward Nowak i Tadeusz Smal. Powołano komisję: finansów i budżetu, porządku i bezpieczeństwa publicznego, rolnictwa i zaopatrzenia ludności, budownictwa i gospodarki komunalnej, oświaty, kultury, zdrowia i pomocy społecznej oraz mandatową. Rada liczyła 16 radnych, w tym 10 członków PZPR, trzech SD i trzech bezpartyjnych⁵⁴.

W toku kadencji następowały zmiany w składzie Prezydium Rady i samej Radzie. Na sesji 7 sierpnia 1962 roku przyjęto rezygnację Kazimierza Jareckiego, a nowym przewodniczącym został Stefan Szemraj. Na sesji 26 stycznia tegoż roku z członka Prezydium zrezygnował Tadeusz Smal, a wybrano Leona Burzyńskiego⁵⁵.

Podczas kampanii wyborczej mieszkańcy Polanowa zgłosili wiele bardzo ważnych postulatów pod adresem władz miasta, powiatu i województwa. Za najważniejsze uznano: budowę szkoły podstawowej, wodociągów miejskich, poczekalni autobusowej PKS, naprawę dróg i ulic, zorganizowanie ogródka jordanowskiego, przydzielenie karetki dla ośrodka zdrowia, utworzenie poradni dla dzieci i poradni dla kobiet oraz budowę łaźni miejskiej. Większość tych postulatów uzależniona była od decyzji władz powiatowych (planowanie centralne), natomiast zrealizowano szereg wniosków dotyczących: oświetlenia ulic, budowy nowych chodników i wykonania ogródka jordanowskiego.

W czasie kadencji MRN odbyła 39 sesji, na których omawiano: plan gospodarczy i budżet (sześć razy), bezpieczeństwo i porządek publiczny, zdrowie i opiekę społeczną, handel i zaopatrzenie ludności, rolnictwo, przemysł, oświatę i kulturę, pracę Prezydium Rady (trzykrotnie). Podjęto 78 uchwał, a komisje Rady odbyły 79 spotkań i 29 kontroli⁵⁶.

W 1964 roku w Polanowie mieszkały 2234 osoby, w tym 1083 kobiety. Oddano do użytku Cegielnię „Srebrzenica” zatrudniającą 112 osób. Do szkoły podstawowej uczęszczało 600 uczniów. Działał Miejski

⁵⁴ APS. PMRN Polanów, sygn. 21. k. 21 i n. Protokół z sesji MRN Polanów z 25 kwietnia 1961 roku.

⁵⁵ APS. PMRN Polanów, sygn. 10. k. 1. Protokół z sesji MRN Polanów z 26 stycznia; k. 94. Protokół z sesji MRN Polanów z 7 sierpnia 1962 roku.

⁵⁶ APS. PMRN Polanów, sygn. 13. k. 72 i n. Protokół z sesji MRN Polanów z 22 marca 1965 roku.

Dom Kultury, kino „Odra”, Klub PPUPiK „Ruch”. GS dysponowała 13 placówkami handlowymi oraz prowadziła: restaurację, rzeźnię, piekarnię i wytwórnię wód gazowanych. Miasto uczestniczyło w wojewódzkim konkursie na najpiękniejsze miasto⁵⁷.

Pierwsza sesja Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie odbyła się 29 kwietnia 1961 roku z udziałem 17 radnych. Przewodniczącym Prezydium Rady wybrano ponownie Lucjana Cieślę, a członkami Prezydium Zenona Filipowiaka, Władysława Przewoźniaka i Szczepana Skibińskiego. Powołano także stałe komisje Rady. Na sesji 24 lutego 1965 roku przewodniczącym Prezydium wybrano Edwarda Nowaka⁵⁸.

W okresie kadencji Rada odbyła 28 sesji, na których omawiano co-rocennie problemy: uchwalania i realizacji budżetu, obowiązkowych dostaw, realizacji należności finansowych (podatek gruntowy, ubezpieczenia w PZU zagród i zasiewów, składek na fundusz budowy szkół), wykonania dostaw obowiązkowych, melioracji, remontu szkół, działalności kółek rolniczych oraz realizacji postulatów zgłoszonych w czasie kampanii wyborczej. Podobnie, jak na terenie gromady Polanów, ich realizacja, na przykład otwarcie szkoły podstawowej w Świerczynie i podniesienie stopnia organizacji w szkole w Krytnie zależała od władz oświatowych⁵⁹.

Pierwsza sesja Rady Gromadzkiej w Żydowie odbyła się w końcu kwietnia 1961 roku (niezachowały się protokoły z sesji Rady i jej Prezydium z 1961 roku). Przewodniczącym Prezydium wybrano Kazimierza Biedulskiego, a obowiązki sekretarza gromadzkiego objął Edward Pasieczny. W skład Prezydium wchodził Stefan Król⁶⁰. Zmiana na stanowisku przewodniczącego Rady nastąpiła dopiero na sesji Rady 26 marca 1965 roku, kiedy po rezygnacji K. Biedulskiego przewodniczącym Prezydium Rady wybrano Kazimierza Jareckiego.

Tematyka obrad gromadzkiej rady w Żydowie były podobna jak gromady Polanów. Dotyczyły one spraw związanych z: rolnictwem, budżetem, oświatą i kulturą. Odbyły się 33 sesje Rady przy frekwencji około 76%.

⁵⁷ APS. PMRN Polanów.

⁵⁸ APS. Gromada Polanów, sygn. 4. k. 20. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie z 29 kwietnia 1961 roku; sygn. 6. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej Polanów z 27 marca 1966 roku.

⁵⁹ APS. Gromada Polanów. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie za lata 1961–1964.

⁶⁰ APS. Gromada Żydowo, sygn. 4. k. 7 i n. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie z 31 stycznia 1962 roku.

Mieszkańcy gromady Żydowo w czasie kampanii wyborczej 1961 roku zgłosili wiele postulatów. Te najważniejsze niedoczekają się realizacji, gdyż były w kompetencji władz powiatowych. Nie podjęto budowy szkoły w Żydowie (ogromna ciasnota), nie doprowadzono energii elektrycznej do Gołogóry, nie wykonano drogi z Żydowa do Starego Żoliborza, przesunięto realizację remontu świetlicy gromadzkiej w Żydowie i ogrodzenia cmentarza w Żydowie⁶¹.

Kolejne wybory do Sejmu i rad narodowych odbyły się 30 maja 1965 roku. Pierwsza sesja nowo wybranej MRN w Polanowie miała miejsce 10 czerwca 1965 roku. Przewodniczącym Rady wybrano ponownie Stefana Szemraja, a członkami Prezydium: Józefa Adamskiego, Władysława Lasockiego, Wiktora Lipskiego i Annę Potulną. Powołano także stałe komisje Rady: budżetu i finansów, ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego, budownictwa i gospodarki mieszkaniowej, zaopatrzenia ludności, oświaty i kultury, zdrowia, opieki społecznej i zatrudnienia oraz mandatową.

Za najważniejsze zadania stojące przed nową Radą uznano: budowę 120 mieszkań, z tego 60 z budownictwa rad narodowych, poczekalni PKS, ośrodka turystyczno-wypoczynkowego oraz poprawę stanu ulic, remont domu kultury, poprawę zaopatrzenia ludności w artykuły żywnościowe i produkty przemysłowe⁶².

Cechą charakterystyczną kadencji MRN lat 1965–1969 była stabilność składu osobowego Rady i Prezydium z jej przewodniczącym. Tylko jeden raz dokonano zmiany w składzie Prezydium, gdy po rezygnacji Anny Potulnej nowym członkiem Prezydium na sesji 21 marca 1967 roku wybrano Antoniego Pawłowskiego⁶³.

Przedmiotem obrad sesji obok corocznego uchwalania budżetu i oceny jego realizacji były: działalność w zakresie gospodarki komunalnej, szczególnie remontów kapitalnych i bieżących budynków mieszkalnych, działalność Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, bezpieczeństwo i porządek publiczny, sprawy oświaty i kultury. Na sesji 29 października 1965 roku omawiano przygotowania do wprowadzenia reformy oświaty (przedłużenie nauki w szkole o VIII

⁶¹ APS. Gromada Polanów, k. 7. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie z 26 marca 1965 roku.

⁶² APS. PMRN Polanów, sygn. 14. k. 1. Protokół z sesji MRN Polanów z 10 czerwca 1965 roku.

⁶³ APS. PMRN Polanów, sygn. 15. Protokół z sesji MRN Polanów z 21 marca 1967 roku.

klasę). Podkreślono ciasnotę w szkole – tylko 12 izb lekcyjnych przy ponad 600 uczniach⁶⁴.

Istotnym problemem dla władz miasta była działalność Domu Kultury i trudności z jego remontem. Sprawom kultury poświęcono sesję 15 czerwca 1966 roku. Natomiast na sesji 13 września 1968 roku Rada wypowiedziała się za przekazaniem do Rady Gromadzkiej obszaru o powierzchni 3433,98 ha (główne tereny rolnicze i lasy). Podczas kadencji Rada odbyła 28 sesji oraz sesje uroczyste z okazji święta lipcowego i w 1966 z okazji 1000-lecia państwa polskiego.

W 1968 roku miasto liczyło 2606 mieszkańców, w tym 1302 kobiety. Zasoby mieszkaniowe to 1732 izby mieszkalne, z tego w gestii Rady Narodowej 1191 izb. Działało 20 placówek handlowych. W szkole podstawowej uczyło się 679 uczniów. W mieście były 74 telefony, w tym 18 u osób prywatnych. Zarejestrowanych było 231 aparatów telewizyjnych, a widzów w kinie było prawie 30 tys. (WUS 1971: 34–36).

Podczas sesji MRN podjęto także problem nigdy w historii Rady nie rozpatrywany. Na sesji 23 października 1967 roku dokonano oceny sezonu wczasów pracowniczych organizowanych przez Fundusz Wczasów Pracowniczych z Mielna i związane z tym problemy (estetyka miasta, zaopatrzenie w żywność i poprawa działalności placówek kulturalnych). Historycznym wydarzeniem była także wyjazdowa sesja Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie, na której dokonano oceny działalności Miejskiej i Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie, podsumowującej dorobek Rad na Ziemi Polanowskiej⁶⁵.

Pierwsza sesja Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie nowej kadencji odbyła się 9 czerwca 1965 roku. Przewodniczącym Prezydium Rady wybrano ponownie Edwarda Nowaka, a członkami Prezydium zostali: Jan Bullo, Szczepan Skibiński i Jan Strzelecki. Powołano także stałe komisje Rady. W czasie tej kadencji składy osobowe Rady (dwie zmiany) i Prezydium były stabilne. Jednak już na sesji 26 października tegoż roku nastąpiła zmiana na stanowisku przewodniczącego Prezydium. Po ustąpieniu Edwarda Nowaka nowym przewodniczącym wybrano Mariana Skórowskiego⁶⁶.

⁶⁴ APS. PMRN Polanów, sygn. 14. k. 50. Protokół z sesji MRN Polanów z 29 października 1965 roku.

⁶⁵ APS. PPRN Sławno, sygn. 30. Protokół z sesji Powiatowej Rady Narodowej w Sławnie z 24 listopada 1966 roku.

⁶⁶ APS. Gromada Polanów, sygn. 4. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie z 9 czerwca 1965 roku.

Problematyka sesji Rady to zagadnienia związane z rolnictwem (obowiązkowe dostawy, należności finansowe, działalność kółek rolniczych, melioracje łąk, pomoc dla gospodarstw podupadłych), porządkiem i bezpieczeństwem publicznym, budżetem oraz remontem szkół podstawowych⁶⁷.

W 1968 roku w gromadzie Polanów mieszkało 1829 osób. Na terenie gromady było 141 gospodarstw chłopskich i cztery PGR-y o areale 3651 ha. Funkcjonowało sześć szkół podstawowych, do których uczęszczało 333 uczniów. Biblioteka gromadzka dysponowała 1312 woluminami książek, z których korzystało 631 czytelników. Średnia wypożyczeń na jednego czytelnika to 29 książek (WUS 1971: 58–60).

Pierwsza sesja Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie odbyła się 9 czerwca 1965 roku. Przewodniczącym Prezydium Rady ponownie wybrano Kazimierza Jareckiego. Powołano cztery stałe komisje: planowania gospodarczego i budżetu, rolnictwa, leśnictwa i zaopatrzenia ludności, oświaty i kultury, dróg i mienia gromadzkiego⁶⁸.

W czasie czteroletniej kadencji odbyło się 28 sesji Rady, w tym cztery uroczyste. Tematyka sesji koncentrowała się na problemach realizacji przez rolników podstawowych zadań w dziedzinie produkcji roślinnej i hodowli, realizacji należności finansowych (podatek gruntowy, ubezpieczenia w PZU, melioracji) oraz stanu dróg, remontu szkół, działalności kulturalnej, porządku i bezpieczeństwa publicznego.

W czasie kadencji nastąpiła także zmiana na stanowisku przewodniczącego Prezydium na sesji 30 czerwca 1967 roku. Po rezygnacji Kazimierza Jareckiego nowym przewodniczącym Prezydium wybrano Antoniego Parszczyńskiego⁶⁹.

W końcu grudnia 1968 roku w gromadzie Żydowo mieszkały 1354 osoby, w tym 748 kobiet. Na obszarze gromady znajdował się jeden PGR i 216 gospodarstw chłopskich. Działały trzy szkoły podstawowe, do których uczęszczało 315 uczniów oraz trzy biblioteki z 4205 woluminami, z których korzystało 294 czytelników. Średnia wypożyczeń na jednego czytelnika to 18 książek (WUS 1971: 76–78).

Duże znaczenie dla rozwoju gromady Żydowo miały prowadzone dwie ważne inwestycje o znaczeniu nie tylko regionalnym. W Gologó-

⁶⁷ APS. Gromada Polanów, sygn. 6–9. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie za okres kadencji 1961–1965.

⁶⁸ APS. Gromada Żydowo, sygn. 4. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie z 9 czerwca 1965 roku.

⁶⁹ APS. Gromada Żydowo, sygn. 5. k. 29. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie z 30 czerwca 1967 roku.

rze budowano telewizyjną stację przekaźnikową, a w Żydowie od początku lat 60. prowadzono prace przy budowie elektrowni szczytowo-pompowej, którą oddano do użytku w 1971 roku (Żurawski 2009: 150).

1 czerwca 1969 roku odbyły się kolejne wybory do Sejmu i rad narodowych. Głosowano, jak w latach poprzednich, na listę Frontu Jedności Narodowej. Pierwsza sesja nowo wybranej MRN w Polanowie dożyła się 14 czerwca tegoż roku. Wybrano 19 radnych. Przewodniczącym Prezydium MRN wybrano ponownie Stefana Szemraja a zastępcą Władysława Lasockiego. Członkami Prezydium zostali Józefa Liberra, Ignacy Świeczyński i Janusz Wiliński. Przynależność partyjna radnych była następująca: 10 członków PZPR, trzech z SD, dwóch z ZSL oraz czterech bezpartyjnych. Powołano osiem komisji problemowych⁷⁰.

W czasie kadencji 1969–1972 MRN odbyła 31 sesji, w tym siedem uroczystych. Corocznie przedmiotem obrad było uchwalanie oraz wykonanie planu gospodarczego i budżetu, a także sprawy: gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, funkcjonowania handlu (działalność GS Polanów), bezpieczeństwa i porządku publicznego, działalności Miejskiego Domu Kultury oraz przedstawienie sprawozdań z corocznej działalności Rady i Prezydium⁷¹.

Pierwsza sesja Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie odbyła się 10 czerwca 1969 roku z udziałem 16 radnych. Przewodniczącym Prezydium ponownie wybrano Mariana Skórowskiego. Członkami Prezydium zostali: Jan Gierszewski, Weronika Pęczak i Władysław Mróz. Jednak już na sesji 17 marca 1970 roku po rezygnacji Mariana Skórowskiego przewodniczącym Prezydium wybrano Jana Gierszewskiego, a członkiem Prezydium został Feliks Radkowski⁷².

1 stycznia 1972 roku zgodnie z uchwałą WRN w Koszalinie z 20 września 1971 roku włączono gromadę Żydowo do gromady Polanów (liczba radnych nowej Rady wzrosła do 25 osób, a weszło do niej tylko dziewięciu radnych z gromady Żydowo). 11 lutego 1972 roku odbyło się pierwsze posiedzenie nowej Gromadzkiej Rady Narodowej obejmujące obie dotychczasowe gromady⁷³.

⁷⁰ APS. PMRN Polanów, sygn. 17. k. 9. Protokół z sesji MRN Polanów z 10 czerwca 1969 roku.

⁷¹ APS. PMRN Polanów, sygn. 17–19. Protokoły z sesji MRN Polanów za okres kadencji.

⁷² APS. Gromada Polanów, sygn. 9. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie z 17 marca 1970 roku.

⁷³ APS. Gromada Polanów, sygn. 12. k. 1. Protokół z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej Polanów z 11 lutego 1972 roku.

Tematyka sesji dotyczyła, podobnie jak w ubiegłej kadencji, spraw: rolnictwa, a zwłaszcza realizacji należności finansowych, realizacji prac melioracyjnych oraz poprawy w zakresie wzrostu plonów i zwiększenia produkcji hodowlanej. Ponadto okresowo omawiano prace Biura Gromadzkiego, funkcjonowanie handlu, działalność kulturalną (świetlice, kluby „Ruchu”), uchwalanie planu gospodarczego i budżetu oraz jego realizację. Na sesjach 1972 roku poruszano sprawy związane z: pracami melioracyjnymi, porządkowaniem zagród wiejskich i bezpieczeństwem przeciwpożarowym, działalnością spółdzielni mleczarskiej, a także przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego⁷⁴.

Pierwsze posiedzenie GRN Żydowo, w nowej kadencji, odbyło się 10 czerwca 1969 roku. Wybrano 16 radnych. Przewodniczącym Prezydium Rady ponownie wybrano Antoniego Parszczyńskiego (brak protokołów sesji za rok 1969). W latach 1970–1971 Rada odbyła 16 sesji, na których omawiano: realizację budżetu za lata 1969–1970, obowiązkowe dostawy, porządkowanie zagród wiejskich i remonty, akcję żniwną i działalność kulturalną. Ostatnia sesja Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie odbyła się 15 grudnia 1971 roku przy obecności ośmiu radnych i dotyczyła omówienia budżetu gromady na 1972 rok⁷⁵.

W 1970 roku gromada Żydowo liczyła 1559 mieszkańców, w tym 728 kobiet. Działały trzy szkoły podstawowe, w tym ośmioklasowe, do których w 18 oddziałach uczęszczało 442 uczniów. Zatrudniano 12 nauczycieli. Funkcjonowały trzy biblioteki z 4335 woluminami, z których korzystało 301 czytelników. Działało pięć kół Związku Młodzieży Wiejskiej (WUS 1971: 76–78).

5. Rada Narodowa Miasta i Gminy Polanów 1973–1978

29 listopada 1972 roku Sejm uchwalił ustawę o zmianie Konstytucji PRL, w której stwierdzono, że organami władzy państwowej w gminach, miastach, powiatach i województwach są rady narodowe.

⁷⁴ APS. Gromada Żydowo, sygn. 6, 7. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej Żydowo za rok 1970 i 1971.

⁷⁵ APS. Gromada Żydowo, sygn. 6, 7. Protokoły z sesji Gromadzkiej Rady Narodowej Żydowo za rok 1970 i 1971.

W gminach i miastach niestanowiących powiatu może być wspólna rada narodowa. Jednocześnie stwierdzono, że organami wykonawczymi i zarządzającymi gminnych rad narodowych oraz rad wspólnych dla miast i gmin są naczelnicy gmin (miasta i gminy). Ustawa pozostawiała nadal dotychczasową funkcję prezydium rady w województwie, powiecie i miastach.

W tym samym dniu (29 listopada 1972 roku) Sejm uchwalił ustawę o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych. Zgodnie z tą ustawą z 1 stycznia 1973 roku utworzono gminy jako podstawowe jednostki podziału administracyjno-gospodarczego na terenach wiejskich, w ustawie o radach narodowych (z 25 stycznia 1958 roku) zaś dodano Rozdział 7a *Przepisy szczególne dotyczące gminnych rad narodowych*, w którym określono zasady funkcjonowania tych rad, zakres działania i obowiązki naczelnika gminy.

Pierwsza sesja utworzonej Rady Narodowej Miasta i Gminy, w której skład weszli dotychczasowi radni MRN i GRN, odbyła się 8 stycznia 1973 roku z udziałem 41 radnych (Rada liczyła 46 osób). Przewodniczącym Rady wybrano Mariana Skórowskiego, wiceprzewodniczącym został Władysław Lasocki, a członkami Prezydium przewodniczący stałych komisji: Janusz Wiliński, Jan Gierszewski, Jan Niejadlik, Jan Maszke i Krzysztof Barański. Powołano pięć komisji: planu, budżetu, finansów i zaopatrzenia, rolnictwa, ładu i porządku publicznego, oświaty, kultury i spraw socjalnych oraz terenową i ochrony środowiska. Naczelnikiem Miasta i Gminy Polanów został Stefan Szemraj.

W lutym 1973 roku w mieście i gminie mieszkało 6370 osób, z tego 3691 na wsi. Funkcjonowało dziewięć szkół, w tym trzy z klasami I–VIII oraz dziewięć klubów („Ruch” i Rolnika). Obok dwóch cegielni, Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”, filii POM i mleczarni działały stacja przekaźnikowa TVP i elektrownia szczytowo-pompowa w Żydowie⁷⁶.

W czasie trwającej od stycznia do listopada 1973 roku kadencji Rada odbyła cztery sesje. Omawiano problemy: planu społeczno-gospodarczego i budżetu, prac wiosennych w rolnictwie, bezpieczeństwa i porządku publicznego⁷⁷.

⁷⁶ Archiwum Państwowe w Koszalinie (dalej APK). Zespół Rada Narodowa Miasta i Gminy Polanów (RNMiG Polanów), sygn. 1/1. k. Protokół z sesji RNMiG Polanów z 8 stycznia 1973 roku; Kronika miasta i gminy Polanów, t. I, rok 1973.

⁷⁷ APK. RNMiG Polanów, sygn. 1/1. Sesje RNMiG Polanów od stycznia do lipca 1973 roku.

22 listopada 1973 roku Sejm dokonał kolejnej zmian w ustawie o radach narodowych dodając nowy Rozdział 1a *Wspólne rady narodowe i zmiany w podporządkowaniu rad narodowych*, Rozdział 3a *Prezydium rad narodowych* i Rozdział 5a *Terenowe organy administracji państwowej*. Oznaczało to, że terenowymi organami administracji państwowej stali się wojewodowie, prezydenci miast powyżej 100 000 mieszkańców, naczelnicy powiatu, miasta i gminy. Natomiast prezydium rad stały się organem reprezentującym radę i organizującym jej pracę.

Wybory do rad oparte na nowym prawie odbyły się 9 grudnia 1973 roku. Pierwsza sesja Rady Miasta i Gminy w Polanowie, z udziałem 22 radnych (wybrano 30 radnych), odbyła się 19 grudnia 1973 roku. Przewodniczącym Rady wybrano Jerzego Ciszewskiego (PZPR), a zastępcami Henryka Krystowczyka (PZPR) i Ryszarda Kaweckiego (ZSL). Członkami Prezydium zostali: Janusz Wiliński, Jan Gierszewski, Konrad Gordon, Jan Płatek i Jan Maszke⁷⁸.

W 1974 roku Rada odbyła tylko trzy sesje, na których omówiono plan społeczno-gospodarczy rozwoju miasta i gminy na rok 1975, realizację budżetu za rok 1973 oraz sprawy funkcjonowania szkół w mieście i gminie. Natomiast na sesji 23 grudnia Rada pozytywnie zaopiniowała wnioski o odwołanie ze stanowiska naczelnika miasta i gminy Stefana Szemraja i powołanie Henryka Krystowczyka⁷⁹.

W 1975 roku po likwidacji powiatów liczba radnych miasta i gminy zwiększyła się o sześciu radnych PRN, wybranych w okręgu polanowskim i zamieszkujących na terenie miasta i gminy Polanów, którzy z mocy ustawy stawali się radnymi miasta i gminy⁸⁰.

Na sesji 9 lipca 1975 roku dokonano zmiany na stanowisku przewodniczącego Rady. Zgodnie z ustawą o radach narodowych z 22 listopada 1972 roku obowiązki przewodniczącego Rady w gminach i miastach pełnił I sekretarz komitetu gminnego, miejskiego. Rada odwołała więc ze stanowiska przewodniczącego Jana Ciszewskiego i powołała Wiktora Empachera, natomiast Jan Ciszewski został wiceprzewodniczącym Rady⁸¹.

⁷⁸ APK. RNMiG Polanów, sygn. 1/2. Protokół z sesji Rady Narodowej Miasta i Gminy Polanów z 19 grudnia 1973 roku.

⁷⁹ APK. RNMiG Polanów, sygn. 3. Protokoły z sesji Rady Miasta i Gminy Polanów od lutego do grudnia 1974 roku; APK. RNMiG Polanów, Protokół z sesji RNMiG Polanów z 23 grudnia 1974 roku.

⁸⁰ Dziennik Ustaw 1975, nr 16, poz. 91

⁸¹ APK. RNMiG Polanów, sygn. 5. Protokół z sesji RNMiG Polanów z 9 lipca 1975 roku.

W 1976 roku na sesji 3 stycznia rozpatrywano sprawę zmiany granic gminy Polanów po likwidacji gminy Lejkowo (patrz rozdz. 1). Zgodnie z propozycjami władz wojewódzkich do gminy Polanów włączono 13 wsi z gminy Lejkowo, Sianów i Manowo. W dyskusji podkreślano, jakie skutki będzie to miało dla prawidłowego funkcjonowania instytucji gminnych oraz jakie formy pomocy otrzyma gmina od władz wojewódzkich⁸².

Rok 1976 to także zwiększenie stanu osobowego Rady o osoby będące radnymi gminy Lejkowo, Sianów i Manowo, a zamieszkałymi w miejscowościach włączonych do gminy Polanów (sześć osób).

21 listopada 1977 roku, na zakończenie kadencji, odbyła się sesja Rady, na której podsumowano jej działalność. W latach 1974–1977 odbyło się 20 sesji Rady, na których każdego roku omawiano: uchwalanie i realizację planu społeczno-gospodarczego rozwoju miasta i gminy, porządek i bezpieczeństwo publiczne, sprawy rozwoju produkcji roślinnej i hodowli w gminie, problemy oświaty i kultury (między innymi dowóz dzieci do szkół, remonty, poprawę warunków lokalowych szkół i placówek kulturalnych). Za osiągnięcia uznano: oddanie do użytku (po wieloletnich staraniach) nowego budynku szkolnego, uzyskanie nowych pomieszczeń dla biblioteki miejskiej i remont biblioteki w Żydowie, poprawę stanu dróg w gminie i ulic w mieście oraz inwestycje w rolnictwie (fermy owiec i chlewnie w PGR-ach).

Ponadto, w 1975 roku dokonano wyboru składu osobowego Kolegium Karno-Administracyjnego przy Naczelniku Miasta i Gminy Polanów, a w 1976 roku wyboru ławników do Sądu Rejonowego w Koszalinie⁸³.

W końcu 1977 roku w Polanowie zamieszkiwało 2438 mieszkańców, w tym 1206 kobiet. Zawarto 20 małżeństw, urodziło się 49 dzieci, a zmarło 30 osób. Saldo migracji było minusowe i wynosiło 146 osób. W mieście działały dwa przedszkola, jedna zbiorcza szkoła gminna (miasto i gmina), do której uczęszczało 1014 uczniów przy zatrudnieniu 43 nauczycieli. Miejska biblioteka dysponowała księgozbiorem 9800 tomów, z której korzystało 900 czytelników. Na jednego czytelnika przypadało ponad 28 wypożyczeń. W kinie na 527 seansach było ponad 34 000 widzów. Nakłady inwestycyjne w gospodarce społecznej

⁸² APK. RNMiG Polanów, sygn. 1/6. Protokół z sesji RNMiG Polanów z 3 stycznia 1976 roku.

⁸³ APK. RNMiG Polanów, sygn. 1/8. Protokół z sesji RNMiG Polanów z 24 listopada 1977 roku.

w 1977 roku wynosiły 12,9 mln złotych, a wartość czynów społecznych – 2,1 mln złotych.

W gminie Polanów mieszkało 5803 osoby, w tym 2760 kobiet, zawarto 65 małżeństw, urodziło się 123 dzieci, zmarło 61 osób. Saldo migracji było ujemne i wynosiło 82 osoby. Działały trzy przedszkola, trzy szkoły podstawowe z 297 uczniami. Księgozbiór biblioteczny liczył 11300 tomów, z którego korzystało 1400 czytelników. Na jednego czytelnika przypadało 26 wypożyczeń.

Na terenie gminy działało 19 kółek rolniczych i 22 Koła Gospodyń Wiejskich. Plony czterech podstawowych zbóż wynosił 27,9 q z ha, w tym: pszenicy – 25,1 q, żyta – 28,0 q, owsa – 25,0 q i jęczmienia – 33,8 q, oraz ziemniaków 184 q. W działalności hodowlanej w gospodarce nieuspołecznionej było 1836 sztuk bydła, w tym: 888 krów, 4067 sztuk trzody chlewnej, 1497 owiec i 338 koni.

Nakłady inwestycyjne w gospodarce uspołecznionej w 1977 roku w gminie wynosiły 96,3 mln zł i były dwukrotnie wyższe w porównaniu do 1975 roku. Wartość czynów społecznych wynosiła 2,1 mln zł (WUS 1978: 41, 57, 141, 150, 153, 281, 296).

5 lutego 1978 roku odbyły się kolejne wybory do rad narodowych. Pierwsza sesja Rady Narodowej Miasta i Gminy Polanów odbyła się 16 lutego. Przewodniczącym Rady wybrano ponownie Wiktora Empachera, zastępcami zaś zostali Jerzy Ciszewski i Ryszard Kawecki. Do Prezydium zostali wybrani: Renata Blus, Alina Mazur, Szczepan Rośniak, Krzysztof Barański i Władysław Lasocki⁸⁴.

Zakończenie

W latach 1945–1978 rady narodowe na Ziemi Polanowskiej, podobnie jak w całym kraju, przechodziły różne okresy wynikające z przemian polityczno-społecznych i gospodarczych Polski. W pierwszym okresie lat 1945–1950 były one terenem ostrej walki politycznej, najpierw w celu usunięcia z nich PSL, a następnie uzyskania dominującego wpływu w nich przez PPR. Radni delegowani byli do nich przez partie i stronnictwa polityczne.

Drugi, bardzo krótki, okres to lata 1950–1954, w którym rady narodowe spełniały funkcje „transmisji partii do mas”. Podejmowały

⁸⁴ Kronika miasta i gminy Polanów, t. I, rok 1978.

w swojej działalności wiele zadań o charakterze politycznym, wynikających z polityki PZPR.

Trzeci, najdłuższy okres, to lata 1955–1972. Charakteryzował się powolnym poszerzaniem zakresu działania rad narodowych i przekazywania im wielu spraw, które wcześniej miały rady wyższego szczebla. Faktycznie jednak utworzenie w 1954 roku gromad w miejsce gmin ograniczyło rolę rad gromadzkich i miejskich w wypełnianiu zadań w zakresie zaspokajania potrzeb społeczeństwa wsi i małych miast. Nadal jednak dominujący wpływ na ich funkcjonowanie miały instancje partyjne PZPR, gdyż istniejący wówczas system wyborczy (głosowanie bez skreśleń i podział na listach wyborczych na miejsca mandatowe i niemandatowe) z góry określał ich skład osobowy. Należy jednak podkreślić, że w ówczesnych uwarunkowaniach politycznych i gospodarczych rady narodowe Ziemi Polanowskiej starały się o wypełnianie swoich funkcji zgodnie z potrzebami jej mieszkańców.

Okres czwarty, rozpoczęty w 1973 roku likwidacją gromad i utworzeniem gmin oraz dokonanie rozdziału władzy uchwalodawczej i kontrolnej od działalności administracyjnej, umożliwił radom lepsze zaspokajanie interesów społeczności lokalnej. Negatywnym faktem było łączenie stanowiska przewodniczącego prezydium rady z funkcją I sekretarza PZPR miasta i gminy.

Bibliografia

- GASZTOLD T. 1976. *Wyzwolenie miast i wsi Pomorza Zachodniego w 1945 roku*, Koszalin: Koszaliński Ośrodek Naukowo-Badawczy.
- HEJGER M. 2002. Wysiedlenie ludności niemieckiej z Ziemi Sławińskiej po II wojnie światowej, [w:] *Sławno i Ziemia Sławińska. Historia i Kultura*, t. I, W. Łysiak (red.). Poznań: Wydawnictwo „Eco”, 199–213.
- KRZECZKOWSKA E. (red.) 1976. *Ludność i zasoby mieszkaniowe w latach 1946–1974 według podziału administracyjnego z 1 czerwca 1975 r.*, Warszawa: GUS.
- WENDEL A., ZEIL Z. 1968. *Rady narodowe w PRL*, Warszawa: Książka i Wiedza.
- WUS 1971. *Rocznik statystyczny powiatu Sławno*, Sławno: WUS.
- WUS 1978. *Rocznik statystyczny woj. koszalińskiego 1978*, Koszalin: WUS.
- ŻUKOWSKI M. 2008. *Dzieje Ziemi Sławińskiej i starostwa w latach 1945–2007*, Darłowo: Muzeum Zamek Książąt Pomorskich.
- ŻURAWSKI S. 1994. Podziały administracyjne Ziemi Sławińskiej w latach 1945–1991, *Dorzecze* 4: 4–8.
- ŻURAWSKI S. 2009. *Powiat i Ziemia Sławińska w latach 1945–2008*, Sławno: Starostwo Powiatowe.

Nationalräte im Gebiet Polanów i.d.J. 1945–1978

Zusammenfassung

In meinem Artikel stelle ich die Arbeit einiger Nationalräte vor, d.h. des Stadt- und Gemeingehrates in Polanów und die Ortschaftsräte von Bukowo und Żydowo. Mit dem Namen „Pollnower Erde“ bezeichnet der Autor das Gebiet der Stadt und der Gemeinde Pollnow in den Verwaltungsgrenzen von 1945–1976.

Die Tätigkeiten der Nationalräte weisen zahlreiche Veränderungen im Verwaltungsprozess i.d.J. 1945–1978 auf. Von 1945–1950 waren sie ein Gesetzgebungsorgan der territorialen Selbstverwaltung. Die Ratsmitglieder wurden von den politischen Parteien bestimmt. Eine charakteristische Eigenart war der politische Kampf um die Besetzung eines Rates, was zu häufigem Wechsel in den Ratsvorsitzen und des ganzen Rates führte.

Die nächste Etappe hing mit dem neuen Gesetz vom 20. März 1950 zusammen. In der Zeit, 1950–1954, waren die Nationalräte ein Organ der einheitlichen Staatsregierung und der Ratsvorstand ein Organ der staatlichen Verwaltung. Die Mitglieder wurden bestimmt und nicht gewählt. Man ernannte vor allem Angehörige der Arbeiterpartei. Sie hatten die Aufgabe, die Richtlinien des Zentralkomitee der Arbeiterpartei zu wahren.

Die erste Nationalratswahl zu den Stadt- und Gemeinderäten in Bukowo, Żydowo und Polanów, fand am 5. Dezember 1954 statt. Die 3-jährige Kadenzzeit dieser neuen Räte fiel in die Oktoberwende 1956, jedoch führten sie die Arbeit wie gewohnt weiter.

Am 25. Januar 1958 verabschiedete das polnische Parlament ein neues Gesetz in Sachen Nationalräte, welches den Gemeinde- und Stadträten mehr Freiraum für ihre Tätigkeiten zusicherte. Die größte Rolle spielten weiterhin die Mitglieder der Arbeiterpartei.

I.d.J. 1958–1972 realisierten sie die von Partei und Staat vorgeschriebenen Aufgaben und Ziele, aber die Möglichkeit zur Ausführung ihrer Tätigkeiten wurde durch sehr bescheidene finanzielle Zuwendungen und das zentrale Planwirtschaftssystem begrenzt. Hauptaufgaben der Räte waren: Angelegenheiten der Landwirtschaft, Einziehen der Gebühren und Abgaben, Angelegenheiten der Bildung und Kultur, Öffentliche Sicherheit, Versorgung der Bevölkerung mit Lebensmitteln und Konsumgütern, Zusammenarbeit mit landwirtschaftlichen Genossenschaften und Bauernvereinigungen.

Ab 1. Januar 1973 wurden erneut Gemeinden als territoriale Untergruppen der Verwaltung berufen. Der Nationale Bezirksrat in Koszalin berief gleichzeitig einen gemeinsamen Rat für Stadt und Gemeinde Polanów. Erste Wahlen fanden am 9. Dezember 1973 statt. Der Orts- und Gemeindevorsteher war jetzt auch der Gesetzgeber für seine Verwaltung. Im Anhang: Namen der Ratsmitglieder in Stadt, Gemeinde und Ortschaften von 1954–1972. Für Stadt und Gemeinde Polanów nur 1973.

**Wybory do rad narodowych
5 grudnia 1954 roku**

Radni Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Badurek Weronika	11. Kujawski Józef
2. Budynek Jan	12. Lebioda Władysław
3. Ciepłowski Franciszek	13. Majda Teresa
4. Domagała Tadeusz	14. Marciniak Anna
5. Faryna Stanisław	15. Moroz Zofia
6. Filas Kazimierz	16. Ossowski Franciszek
7. Gajewski Franciszek	17. Pawłowski Aleksander
8. Jarecki Kazimierz	18. Polatajew Jan
9. Krystowczyk Stefania	19. Stark Waclaw
10. Kucharska Teresa	20. Szemraj Stefan

Zastępcy radnych

1. Kwiatkowska Stefania	4. Śmietana Roman
2. Majcher Józef	5. Świadczyński Ignacy
3. Świecki Bronisław	

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Bukowie

1. Bigus Aleksander	7. Piechulski Stefan
2. Cieśla Lucjan	8. Szuba Jan
3. Dolman Anna	9. Środa Piotr
4. Kalinowski Stanisław	10. Świętoń Stanisław
5. Knap Andrzej	11. Trafny Leopold
6. Łysko Michał	12. Waszczenko Stefan

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Bławat Teodor	6. Szafoni Władysław
2. Marciniak Ignacy	7. Talewski Stanisław
3. Skibiński Bronisław	8. Terczyński Józef
4. Sosnowski Stanisław	9. Tkaczyk Anna
5. Stachera Andrzej	

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie

1. Ciężki Roman	7. Narloch Mikołaj
2. Ciężkowski Antoni	8. Stanisławski Eugeniusz
3. Dąbrowski Aleksander	9. Szarwakowski Władysław
4. Ficner Czesław	10. Szewczyk Bronisław
5. Galicki Franciszek	11. Szymańska Wanda
6. Maliszewski Jan	12. Zawada Czesław

Źródło: *Dziennik Urzędowy WRN w Koszalinie, rok 1955, nr 1, poz. 36*

Wybory do rad narodowych 5 lutego 1958 roku

Radni Rady Narodowej w Polanowie

1. Badurek Weronika	9. Niejadlik Jan
2. Filas Kazimierz	10. Pawłowski Aleksander
5. Gajewski Franciszek	11. Stark Waclaw
4. Jarecki Kazimierz	12. Szemraj Stefan
5. Kaczor Stanisław	13. Sitkiewicz Mieczysław
6. Kucharska Teresa	14. Śleboda Mieczysław
7. Lebioda Władysław	15. Śliwka Waclaw
8. Lipski Wiktor	16. Śmietana Roman

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Bigus Aleksander	– Domachowo
2. Bławat Teodor	– Wieleń
3. Bullo Jan	– Wietrzno
4. Cieśla Lucjan	– Krytno
5. Doboszewski Zygmunt	– Bukowo
6. Dołchań Anna	– Ryszczewko
7. Chojnacki Jan	– Ryszczewko
8. Chylicki Maksymilian	– Warblewo
9. Nowak Jan	– Jacinki
10. Otczyk Leokadia	– Rosocha
11. Przewoźniak Władysław	– Rosocha
12. Radkowski Konrad	– Wieleń
13. Roguski Marian	– Bukowo
14. Skibiński Szczepan	– Jacinki
15. Starzyk Waclaw	– Świerczyna
16. Tkaczyk Anna	– Świerczyna

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie

1. Bulwan Jan	– Żydowo
2. Ciężki Jan	– Chocimino
3. Glinka Jan	– Gologóra
4. Klimas Feliks	– Gologóra
5. Kochanowski Edward	– Żydowo
6. Kogut Stanisław	– Żydowo
7. Krystianiak Stanisław	– Chocimino
8. Mielczarek Józef	– Żydowo
9. Miloch Marta	– Kępiny
10. Mielczarek Józef	– Żydowo
11. Narloch Mikołaj	– Żydowo
12. Przybyszewski Józef	– Żydowo
13. Sznyter Kazimierz	– Żydowo
14. Wołk Michał	– Kępiny
15. Wszelaki Franciszek	– Żydowo
16. Zabłocki Tadeusz	– Stary Żelibórz

Źródło: *Dziennik Urzędowy WRN w Koszalinie, rok 1958, nr 2, poz. 11*

Wybory do rad narodowych 16 kwietnia 1961 roku

Radni Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Burzyński Leon	9. Mazur Juliusz
2. Hryckowian Józef	10. Nowak Edward
3. Jarecki Kazimierz	11. Nowak Kazimierz
4. Krystowczyk Stefania	12. Pawłowski Aleksander
5. Labuda Józef	13. Smal Tadeusz
6. Liberra Józefa	14. Śleboda Józef
7. Lipski Wiktor	15. Zaborak Edward
8. Mazur Józef	16. Zabrocka Jadwiga

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Bullo Jan	– Wietrzno
2. Bławat Teodor	– Wieleń
3. Chojnacki Jan	– Ryszczewko
4. Czarkowski Jan	– Jacinki
5. Cieśla Lucjan	– Krytno
6. Filipowiak Zenon	– Wietrzno
7. Matysiak Maria	– Krytno

8. Nieckarz Dymitr	– Domachowo
9. Pietrzyk Władysław	– Świerczyna
10. Przewoźniak Władysław	– Rosocha
11. Roguski Marian	– Bukowo
12. Skibiński Bronisław	– Świerczyna
13. Skibiński Szczepan	– Jacinki
14. Stachera Andrzej	– Warblewo
15. Środa Piotr	– Krytno
16. Wielgus Eugeniusz	– Bukowo
17. Woron Stefan	– Dalkowo

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie

1. Biedulski Kazimierz	– Żydowo
2. Bulwan Jan	– Żydowo
3. Glinka Jan	– Gologóra
4. Glonek Jan	– Kępiny
5. Grabowski Ryszard	– Głogowiec
6. Klimas Feliks	– Głogowiec
7. Król Stefan	– Żydowo
8. Kochanowski Edward	– Żydowo
9. Kubik Eugeniusz	– Żydowo
10. Mielczarek Józef	– Żydowo
11. Raziuk Michał	– Żydowo
12. Osiecki Czesław	– Żydowo
13. Staniszewski Eugeniusz	– Kępiny
14. Wołk Michał	– Kępiny
15. Wszelaki Franciszek	– Żydowo
16. Zabłocki Tadeusz	– Stary Żelibórz

Źródło: *Dziennik Urzędowy WRN w Koszalinie rok 1961, nr 5, poz. 33*

Wybory do rad narodowych 30 maja 1965 roku

Radni Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Adamski Józef	7. Lasocki Władysław
2. Baran Krzysztof	8. Liberra Józefa
3. Borowski Cyryl	9. Lipski Wiktor
4. Gac Stefan	10. Łanko Teodor
5. Jurewicz Joanna	11. Maszke Jan
6. Kraska Lech	12. Oterski Stanisław

13. Pawłowski Aleksander	17. Prendecki Krzysztof
14. Płatek Jan	18. Świeczyński Ignacy
15. Popowicz Antoni	19. Szemraj Stefan
16. Potulna Anna	

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Bindas Jerzy	– Krytno
2. Bullo Jan	– Wietrzno
3. Bańczak Władysław	– Domachowo
4. Chojnacki Jan	– Rzyszczewko
5. Gierszewski Jan	– Warblewo
6. Jasionowski Jerzy	– Dalkowo
7. Nalepa Stefan	– Bukowo
8. Nowak Edward	– Polanów
9. Pietrzyk Władysław	– Świerczyna
10. Radkowski Feliks	– Wieleń
11. Skibiński Bronisław	– Świerczyna
12. Skibiński Szczepan	– Jacinki
13. Stachera Andrzej	– Warblewo
14. Strzelecki Jan	– Jacinki
15. Szpakowski Henryk	– Bukowo
16. Tygielska Józefa	– Rosocha

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie

1. Bulwan Jan	– Żydowo
2. Chudziński Antoni	– Żydowo
3. Ciszewski Jan	– Żydowo
4. Dądera Szymon	– Gologóra
5. Glinka Jan	– Gologóra
6. Jarecki Kazimierz	– Polanów
7. Kierkosz Stefania	– Żydowo
8. Landowski Franciszek	– Żydowo
9. Łosiński Bronisław	– Gologóra
10. Mielczarek. Józef	– Żydowo
11. Moryson Marek	– Żydowo
12. Moszko Bronisław	– Żydowo
13. Raziuk Michał	– Żydowo
14. Stasiak Albin	– Chocimino
15. Wołk Michał	– Kępiny
16. Zabłocki Tadeusz	– Stary Żelibórz

Wybory do rad narodowych 1 czerwca 1969 roku

Radni Miejskiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Baran Krzysztof	11. Niejadlik Jan
2. Drewla Piotr	12. Noga Marian
3. Gac Stefan	13. Oterski Wincenty
4. Turowicz Joanna	14. Owięcki Edmund
5. Kawecka Marta	15. Płatek Jan
6. Kozak Mikołaj	16. Szemraj Stefan
7. Lasocki Władysław	17. Świeczyński Ignacy
8. Liberra Józefa	18. Walczak Leon
9. Łanko Teodor	19. Wiliński Janusz
10. Maszke Jan	

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Polanowie

1. Gierszewski Jan	– Warblewo
2. Kos Bolesław	– Bukowo
3. Kowalski Kazimierz	– Jacinki
4. Mróz Władysław	– Domachowo
5. Pęczak Weronika	– Jacinki
6. Radkowski Feliks	– Wieleń
7. Różyło Jan	– Krytno
8. Rystwej Paweł	– Świerczyna
9. Skibiński Bronisław	– Bukowo
10. Skórowski Marian	– Polanów
11. Szewczyk Józef	– Jacinki
12. Szpakowski Henryk	– Bukowo
13. Szuba Jan	– Bukowo
14. Tygielska Józefa	– Rosocha
15. Woron Stefan	– Dalkowo
16. Woźniak Kazimierz	– Rosocha

Radni Gromadzkiej Rady Narodowej w Żydowie:

1. Borsuk Krystyna	– Żydowo
2. Ciszewski Jan	– Żydowo
3. Dądera Szymon	– Gologóra
4. Glinka Jan	– Gologóra
5. Grabowski Ryszard	– Głogowiec
6. Kierkosz Stefania	– Żydowo
7. Kotłowska Halina	– Gologóra

8. Krysiak Aniela	– Gologóra
9. Kubik Eugeniusz	– Żydowo
10. Landowski Franciszek	– Żydowo
11. Parszczyński Antoni	– Żydowo
12. Sobczak Stanisław	– Żydowo
13. Stasiak Albin	– Chocimino
14. Wołk Michał	– Kępiny
15. Zabłocki Tadeusz	– Stary Żelibórz
16. Żak Józef	– Chocimino

Źródło: *Dziennik Urzędowy WRN w Koszalinie, rok 1969, nr 7, poz. 50*

Radni miasta i gminy Polanów wybrani w wyborach 9 grudnia 1973 roku

1. Buczkowski Władysław	16. Niejadlik Jan
2. Ciszewski Jerzy	17. Nowak Józef
3. Gierszewski Jan	18. Pęczak Weronika
4. Glinka Jan	19. Płatek Jan
5. Gordon Krzysztof	20. Powarzyński Piotr
6. Grabowski Ryszard	21. Skowroński Bolesław
7. Jaromiak Maria	22. Szafoni Danuta
8. Kawecki Ryszard	23. Szulc Krystyna
9. Klimas Edward	24. Wastowski Stanisław
10. Królik Eugenia	25. Wiliński Janusz
11. Krystowczyk Henryk	26. Woźniak Eugeniusz
12. Liberra Józefa	27. Wrońska Eugenia
13. Lisiński Jan	28. Wyczyński Władysław
14. Maszke Gerard	29. Zabłocki Roman
15. Maszke Jan	30. Żak Elżbieta

Źródło: *Dziennik Urzędowy WRN w Koszalinie, 1973, nr 11, poz. 94*

